

„Политика“ о закидању принадлежности војним пензионерима

ДА ЛИ ЈЕ УПРАВНИ СУД ИЗНАД УСТАВНОГ

Текст објављен 22. фебруара у реномираном дневнику, иначе најстаријем и једном од најугледнијих листова на Балкану, из непознатих разлога скраћен је, па га овде објављујемо у целини, како би се стекла потпуна слика о вишегодишњем „ходу по мукама“ корисника војних пензија. Уредник „Политике“ изоставио је болдоване делове текста

И поред изричите обавезе да у року од 60 дана од пријема Одлуке Уставног суда понови поступак у коме су повређена уставна права око 40.000 војних пензионера, Управни суд ни после више од седам месеци не саопштава своју нову пресуду.

Ако је судити према маратонском непоступању Управног суда у предметима управног спора које је, за усклађивање месечних принадлежности, покренуло више десетина хиљада војних пензионера, сви су изгледи да се чека 19. фебруар, када ће застарети потраживања за минувих пет година.

Све је почело 1. јануара 2008. године, када су надлежни државни органи ванредно повећали пензије у Србији за 11,06 одсто, али је та одредба примењена само на тзв. цивилне пензионере. Удружење војних пензионера Србије се тада актом обратило Министарству рада и социјалне политике Владе Републике Србије, захтевајући и усклађивање војних пензија. У одговору тог министарства било је наведено да корисници војних пензија нису били у постојећем систему пензијског и инвалидског осигурања, те да нема основа за примену ванредног усклађивања пензија и на кориснике војних пензија.

Четири године потом трајала је правна процедура у којој су корисници војних пензија доказивали да су им повређена уставна права. И најзад, после дуготрајног и вишестепеног процеса, Велико веће Уставног суда Србије (23. маја 2012. године) донело је „Одлуку којом се усваја уставна жалба корисника војних пензија и налаже надлежном суду (Управном суду) да у року од 60 дана од дана достављања Одлуке Уставног суда (бр. Уж-266662011) понови поступак по тужби изјављеној против решења Комисије Скупштине Фонда за социјално осигурање војних осигураника“. У том обимном правном акту, уз остало, наведено је „да је учињена повреда уставног права“. Уставни суд је, имајући у виду значај тог правног акта за заштиту уставом загарантованих људских права и грађанских слобода, одлучио да се Одлука објави и у „Слу-

жбеном гласнику Републике Србије“.

Војни пензионери су се протеклих месеци неколико пута обраћали Управном суду и другим надлежним државним институцијама, захтевајући да се поступи према одлуци највишег суда у Србији. Уследила су различита објашњења - од тога да Управном суду мањкају судије, преко чињенице да судије имају различити правни став, све до навођења потребе да се (19.11.2012. године) одржи ванредна седница свих судија Управног суда, ради уједначеног поступања у том спору.

Због непоступања Управног суда према одлуци Уставног суда Народној скупштини Републике Србије обратио се народни посланик Константин Арсеновић. У одговору на посланичко питање министар правде Никола Се-

лаковић је, између осталог, написао да ће „судије Управног суда одмах након одржане седнице и заузетог правног става поступити по одлукама Уставног суда и странкама омогућити да своја права остваре у складу са правом на правично суђење“.

Вршилац функције председника Управног суда, Слађана Бојовић, је 21. јануара 2013. године обавестила председника Удружења војних пензионера Србије Љубомира Драгањца да је донета одлука и да ће она бити експедована у законском року.

Како је рок за доношење пресуде Управног суда истекао, (према Закону о управним поступку најдужи рок је 15 дана) Удружење војних пензионера упутило је ових дана отворено писмо Уставном суду, одакле је стигао одговор да „подносиоци уставних жалби које је Суд уважио, Уставном суду поднесу захтев за извршење сваке појединачне одлуке у наведеним предметима, уколико Управни суд није поступио у складу са одлуком Уставног суда Србије“. Према тумачењима правника, то значи да ће Уставни суд у управним поступцима наложити надлежним државним органима да се и корисницима војних пензија појединачно ускладе пензије.

На питање потписника овог текста Управном суду - када ће одлука (бр. У 8225/12) бити отпремљена из Суда, стручне службе Управног суда нису одговориле.

Правна заврзлама у погледу права корисника војних пензија намеће запитаност да ли се у том конкретном случају Управни суд, нечињењем и одуговлачењем управног спора, поставио изнад Уставног суда Србије.

Наш извор у Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање на питање да ли се за одлуку о усклађивању војних пензија чека на пресуду Управног суда, мало у шали мало у збиљи, рекао: „Каква пресуда, чека се одлука Владе Републике Србије“.

У међувремену, према нашим сазнањима, више од 10.000 корисника војних пензија, у страху да дуговање Републичког Фонда ПИО за протеклих пет година не застари, поднело је и парничне тужбе основним судовима због повреде материјалног права, захтевајући надокнаду штете.

Због неблаговременог поступања надлежних државних органа, сви су изгледи да ће основни дуг према војним пензионерима са судским и другим трошковима, а нарочито каматама, бити увећан за око 50 одсто.

Звонимир Пешић

Отворено и конкретно ИГНОРИСАЊЕ ЗАКОНА И ПРАВДЕ

У случају (не)остваривања права на ванредно повећање војних пензија, површину друштвеног миљеа преплавиле су све слабости судске власти, али и правне државе

Није неубицајено да се медијски посленици отвореним писмима и порукама обраћају појединим министрима, министарствима, челницима појединих странака и другим истакнутим појединцима из области правосуђа, политике, науке, културе, спорта... То у доста случајева чине када изражавају незадовољство о неким решењима, или учинцима наведених личности, односно институције, с циљем да се целокупно јавно мњење, или поједине групације, упознају са резултатима њиховог (не)рада.

Пратећи реаговања војних пензионера на рад правосудних органа и појединих министара, аутор ових редова узима слободу да се, конкретним питањима, обрати председнику Уставног суда Србије и министрима одбране, правде, рада и социјалне политике. Кренимо, најпре, од Уставног суда Србије, државног органа који, поред осталог, како стоји у Уставу Србије, „шти-ти уставност и законитост и људска и мањинска права и слободе“ и чије су одлуке „конечне, извршне и општеобавезујуће“.

Уставни суд Србије је Одлуком о признавању права војним пензионерима на повећање од 11,06 одсто, задобио поштовање целокупне војнопензионерске популације. Наиме, у јуну прошле године тај је суд потврдио да је корисницима војних пензија незаконито укинута законом верификовано повећање пензије. А та незаконитост, на „част“ појединих министара, посебно оних из претходне владе и правосудних институција, истрајава више од пуних пет година. Нажалост, оно се наставља са знатно мањом временском дистанцом и током рада нове Владе Србије и старим кадровским саставом правосудних органа.

Контра судске хијерархије

Уставни суд је донео, пре готово десет месеци, одлуку у корист војних пензионера. Али, уместо реализовања наведене одлуке и даље остаје констатација да „папир трпи све“. Имајући у виду наведену чињеницу, с правом се председнику Уставног суда, господину Драгиши Слијепчевићу, поставља питање: због чега се суд, на чијем је челу, не оглашава и званично не реагује што Управни суд и поред законског рока од два месеца, више од осам месеци не поступа по одлуци највише судске институције у земљи. И не само да не поступа, већ га и свесно, без бојазни од било каквих санкција упорно игнорише. А то, опет, као неминовно, намеће и питања господи-ну Слијепчевићу: прво, значи ли све то да

се Уставни суд, у овом конкретном случају, одриче уставног овлашћења у вези са реализацијом сопствене оцено о уставности и законитости права војних пензионера на повећање пензије од 11,06 одсто, почев од 1. јануара 2008. године? Друго, хоће ли Уставни суд, имајући у виду непоштовање његове одлуке, предузети мере за њено спровођење, што као могућност предвиђа Устав Србије у члану 171, у коме се, поред осталог, наводи да је „свако дужан да поштује и извршава одлуку Уставног суда“ и да Уставни суд „својом одлуком уређује начин њеног извршења, када је то потребно“. У случају војних пензионера то је, нема сумње, више него потребно, због чега се, с правом, очекује одговор господина Слијепчевића.

Затајила и брига о ветеранима

И поред готово стопостотне, референдумски гледано, позитивне оцено о раду, моралних и професионалних квалитета министра одбране Александра Вучића, војни пензионери су збуњени због његовог неизјашњавања у вези са недопустивим игнорисањем одлуке Уставног суда Србије. Јасно им је, при томе, да је непоштовање те одлуке ствар правосудних органа, али им је такође јасно да његово мишљење, као у многим другим случајевима, не би било без утицаја на људе и институције да донесу одлуку која почива искључиво на закону. На томе се посебно инсистира јер је општепознато да се господин Вучић не меша у рад правосудних органа, али да је, истовремено, поборник поштовања законитости, која је у случају војних пензионера заобиђена. То се нарочито поткрепљује његовим изјавама да о неза-

конитом деловање појединаца и институција „неће одлучивати политичари, већ тужиоци“ и да је „за нас једино важно поштовање закона“.

Имајући у виду да се, када је реч о Управном суду, ради о очигледном непоштовању закона, војни пензионери с правом очекују одговарајуће реаговање господина Вучића. Јасно је, с тим у вези, да он, с обзиром на одговорне дужности министра одбране и првог потпредседника Владе, објективно није у могућности да се озбиљније посвети проблематици војнопензионерске популације. Сматра се, међутим, да је одговарајућа служба за стандард, традицију и војне ветеране требало да га информира о нагомиланим проблемима који годинама прате војнопензионерску организацију. Стога војни пензионери очекују одговор од министра Вучића да ли ће, и када ће, примити представнике УВПС и омогућити им да му крајње аргументовано изложе недаће војних пензионера, изазване бројним незаконитим решењима доношеним протеклих година од претходних министара и њихових инструментализованих сарадника. Истовремено бивше старешине би биле веома захвалне господину Вучићу за одговор: да ли ће старешине из Министарства одбране који су годинама проscribeвали војну пензионерску популацију, одговарајућим кадровским, или другим решењима, бити онемогућени да и даље бојкотирају и стављају ван закона људе који су деценијама часно обављали старешинске дужности.

О министру правде Николи Селаковићу, војни пензионери такође имају високо мишљење, без обзира што нису задовољни његовим одговором на посланичко питање, а и одговором његовог министарства на поновљену притужбу УВПС. Актуелни министар правде се доживљава као изузетно поштена, стручна и, изнад свега, личност у коју грађани имају неподељено поверење. Посебно признање одаје му се поводом посете Хашком трибуналу, где је, поред осталих, посетио и њихове колеге – војне пензионере, заточене, ни криве ни дужне, у казаматима тог наказног политичког суда. Замерка се уваженом министру односи на чињеницу да је избегао конкретан одговор на питање руководства УВПС за његов став у вези са одлуком Управног суда по коме војни пензионери немају право на повећање од 11,06 одсто. Министар у одговору, међутим, није пренео свој став, већ став Републичког фонда

ПИО – институције очигледно ненаклоњење озакоњењу неотуђивих права корисника војних пензија.

(Не)владавина права

Војни пензионери и овим путем очекују од министра Селаковића да се огласи поводом одлуке Уставног суда, „in media res“, с обзиром на то да су им познати ставови како Управног суда, тако и Фонда ПИО. Упоредо с тим, војни пензионери нису у потпуности задовољни и одговором на поновљену притужбу упућену том министарству децембра 2012. године. У одговору се УВПС обавештава да је то министарство затражило извештај од председника Управног суда. Истовремено се наводе поједине одредбе Закона о уређењу судова и Судског пословника. Практично, мање-више, готово све што је већини војних пензионера било познато, али ни речи о ономе што војне пензионере највише интересује. А занима их како Министарство правде коментарише (не)владавину права када је ова пензионерска групација у питању, имајући у виду изјаву министра Селаковића који је у Бриселу 12. фебруара поред осталог рекао да у нашој земљи „правосудни систем није на завидном нивоу“.

(Не)очекивано разочарење доживљава се од Министарства рада, политике и запошљавања. Још веће када је у питању господин Јован Кркобабић, челник тог министарства. Човек од кога се очекивала безрезервна подршка, наједном се није огласио у вези са одлуком Уставног суда што се тумачи као неслагање са њеним образложењем. Већина војних пензионера је, иначе, очекивала да ће господин Кркобабић, без икакве резерве, подржати Одлуку Уставног суда која почива на њиховом законски неотуђивом праву. И не само да ће је подржати, већ да ће се снагом свог ауторитета и професионалне одговорности, заложити за њено оживотворење. Нажалост, преварили су се. Јер, не само да се није оглашавао, већ се претпоставља да је кроз Републички фонд ПИО – саставном делу министарства на чијем се челу налази, оспоравао Одлуку Уставног суда Србије. С тим у вези, од господина Кркобабића се очекује одговор, односно став о (не)оправданости одлуке коју је Уставни суд донео у корист корисника војних пензија? Да ли је сматра валидном, или не? Тиме би се, у то нема сумње, решиле све дилеме о улози министра Кркобабића у вези са Одлуком Уставног суда о праву војних пензионера на повећање од 11,06 одсто.

Осим ових, питања у вези са реализацијом одлуке Уставног суда ваља поставити и многим другим појединцима и институцијама у овој земљи. Одговоре, поред осталих, ваља затражити и од Министарства финансија, Управног суда, Тужилаштва... Неопходно је да се руководство УВПС упорно, као и до сада, обраћа наведеним институцијама уз инсистирање да, без безличних и двосмислених одговора, интерпретирају правну аргументацију одлуке Уставног суда Србије.

Радисав РИСТИЋ

Насушна потреба за доношење закона о пензијском и социјалном осигурању војних осигураника

ПОВРАТАК У РАНИЈЕ ЈАТО

Резултати досадашње праксе указују да је неоправдано пребазирање корисника војних пензија у Републички фонд ПИО само генерисало проблеме, те да је куцнуо час када одлучно, темељно, објективно и одговорно треба преиспитати садашња решења и приступити променама тако да се примени коцепт какав је на снази у око 90 одсто земаља света

Пише: Божидар Бабић, генерал-пуковник у пензији

Војни пензионери Србије су, неоправдано и дуго, у време десетогодишње владавине „демократске“ власти, трпели правни терор, изражен грубим ускраћивањем стечених права, непоштовањем закона и доношењем нових, којима се још више погоршава положај и статус војних пензионера. Колико је та власт била „заинтересована“ да се решавају нагомилани проблеми, може се најбоље сажети у досад незабележеној нецивизацијској и крајње безочној реченици коју је, нажалост, изговорио бивши високи војни руководиоца; „Сви њихови проблеми (мисли се на војне пензионере) биће решени природним путем“. Статус војних пензионера (корисника војних пензија) систематски је угрожаван укидањем права из области пензијског и инвалидског осигурања и сталног умањивања у области здравственог осигурања.

Илустрације ради, довољно је навести само два примера; први, настао 2004. године, у нашем свакодневном жаргону назван као „мали дуг“ мада је он превелики да би се тако звао, који нажалост, још није реализован у целини због намерног одуговлачења, да би потраживања застарела. И други, још дрстичнији, када је власт без знања, а камолу учешћа војних пензионера, одлучила да се војни пензионери, у погледу остваривања права из области пензијског и инвалидског осигурања, стављају у надлежност Републичког фонда ПИО.

Угрожавајући константно наш статус, требало је после доношења закона да протекне много времена да би се и такав, по нас „срећан“ концепт реализовао, па су у том периоду војни пензионери били „ни на небу, ни на земљи“ односно нијичији, што је заиста било нечувено. Због такве ситуације, а на основу упутстава нашег удружења, људи су оправдано, појединачно, тражили правду у судовима, који су

затрпани десетинама хиљада тужби. То подразумева велике трошкове појединаца, али и још већа средства која мора обезбедити држава, због тога што нису поштована права војних пензионера, то јест закони које је та власт донела.

Нису вредела упозорења

Мада руководећи органи УВПС нису обавештени, а камо ли позвани да учествују у раду на изради Закона о ВС, у делу који се односи на војне пензије, Удружење је дошло до сазнања да се припрема такав закон, па је на своју иницијативу доставило свим релевантним државним органима објективну студију. У том документу препуним аргументима и чињеницама, детаљно је образложено шта значи решење којим се војни пензионери издвајају из Министарства одбране и стављају у надлежност РФ ПИО Србије, са приказом негативних последица таквог решења, што се брзо показало и у пракси.

Из Главног одбора УВПС, затим преко општинских одбора и путем интерног информисања, војни пензионери су непрестано обавештавани о свим мерама које је предузимало Удружење, да се ублаже последице и да се сваког појединцу помогне у остваривању законских права. Главни одбор и председник Удружења су, писаним и усменим обраћањима према носиоцима власти, указивали на погубност појединих решења и предлагали како изаћи из те ситуације. И поред сталног оглушавања државних органа на оправдане захтеве и предлоге, Удружење је стекло значајну афирмацију у друштву. Значај војно-пензионерске асоцијације ће, по свему судећи, расти и убудуће. Да нисмо били тако организовани, за нас се не би ни знало, а вероватно не би могли остварити ниједно од законских права. У основи целокупног рада Удруже-

ПОВРАТАК У РАНИЈЕ ЈАТО

ња је помоћ појединцу и органима УВПС.

Налазећи се у таквој ситуацији, Удружење је чврсто на становишту да наше активности треба усмерити на два најзначајнија задатка: (1) пружити помоћ члановима у реализацији појединачних тужби поднетим судовима, наставити са упорним тражењем решења за укинута и оспорена права, и (2) покренути иницијативу код надлежних државних органа за доношење посебног Закона о социјалном осигурању војних лица.

Нису поштована искуства других

И пре доношења Закона о ВС, којим се војни пензионери стављају у надлежност РФ ПИО Србије, сваком ко се и мало разуме у војни позив, било је јасно да је то неодговарајуће решење. Уверен сам да су, у ранијем периоду, и неки високи војни руководиоци допринели доношењу таквог закона, из можда неких тренутних интереса. Решења су таква да угрожавају не само војне пензионере већ и сигурност војног позива. Важеће решење је неодрживо, изнуђено и донето без сагледавања најбитних чињеница. Невероватно је како је неком пало на памет да поруши систем који је деценијама марљиво грађен уз уважавање правних норми и савремених светских решења. На тим начелима усавршаван, у сваком погледу био је правичан и функционалан. То се може објаснити само затарањем свега онога што је било пре тзв. „Демократске револуције“, чије су последице не само ово, већ и укупно стање у држави.

Зар није било довољно да се, сем нашег искуства, сагледају решења у другим државама света, и утврде разлози таквих законских решења. Данас, у скоро 90 одсто земаља постоји аутономни војнопензиони систем. Структура кадра и карактер војне службе (тежина војног позива, одговорност за људе и технику, одржавање борбене готовости уз велико ангажовање, изузетно висока интелектуална психичка и физичка напрезања, бројне прекоманде, одвојени живот од породице, рад у изузетно тешким условима, изложеност елементарним непогодама на терену и друго) не могу се, како су то законодавци оваквим решењем урадили, стрпати у исти кош са пословима у цивилним структурама. Ово свакако не значи само истицање важности војних у односу на друге послове. Реч је о немогућности упоређивања војне професије са другим занимањима у друштву. Зна се, на пример, да више од 60 одсто војних пензионера има високу или вишу стручну спрему, а да их је око 30 одсто са средњим образовањем. Код цивилних пензионера, њих око десет одсто има високу и вишу стручну спре-

му. Те две категорије пензионера (цивилних и војних, са вишом и високошколском спремом) су практично неупоредиве, узимајући у обзир просечну пензију).

С тим у вези крајње непринципијелно и без икаквог објашњења се категорија просечних пензија се злоупотребава у неким средствима информисања, па испада да војни пензионери имају знатно више пензије од осталих. Нико, на пример, није анализирао колики је просек пензија код 10 одсто цивилних пензионера са високом и вишом стручном спремом. Тек те две категорије просека донекле могу да се упоређују.

Посве је јасно да медијски мешетари или они који су недовољно у тој материји, вештим или површним барањем полуистинама о просеку војних и цивилних пензија, извлаче потпуно погрешне закључке.

Погрешно министрово тумачење

Једно је сигурно, средства која се из буџета издвајају за војне пензије нису одузета радницима, како се тенденциозно тврди у неким средствима информисања, него су то средства која су издвајана за војне пензије и као допринос уплаћивана редовно током радног века. Како су та средства употребљавана, речју, како је држава њима располагала, то ми војни пензионери не знамо, већ тражимо да се користе за редовно сервисирање пензија и других права по закону. Министар који је образложио решење да се војне пензије изместе у РФ ПИО, казао је да је војни буџет тиме смањен и да су војне пензије у високом проценту оптерећивале војни буџет. То је чиста обмана. Средства за војне потребе и за све друге институције у држави обезбеђују се из једног државног буџета, па се поставља питање, како средства за војне пензије могу оптерећивати војни буџет, када су она наменски за то опредељена и лоцирана у институцији где им је место. И то, наравно, није све. Пребацивањем војних пензија у РФ ПИО Србије укинута су и нека права војних пензионера која

произилазе из специфичности војне професије, а у надлежности су Министарства одбране. Зар за државу није поразна чињеница да се од 1.1.2008. године у редовним судовима води неколико десетина хиљада спорова.

Друга страна међа је још тежа и поразнија. Само због самовоље и насила према војним пензионерима, држава је изгубила огромна новчана средства. Свега тога неби било да су

надлежни државни органи, посебно министар одбране, поштовали државу и људе, који очигледно за њих нису били важни. Отворено се поставља питање када ће ти људи одговарати?

Повратак на старо а савремено

На највишим органима Удружења војних пензионера Србије потенцирано је да је један од главних задатака те асоцијације иницирање и формулисање предлога (са свим пратећим документима) надлежним државним органима за доношење посебног Закона о пензијском и инвалидском осигурању војних лица. У том циљу, на једној од седница Главног одбора УВПС, наложено је да неодложно треба разговарати и заузети ставове о овом круцијалном питању за кориснике војних пензија. При томе се полази од насупрот државне потребе да се војнопензиони систем врати у надлежност Министарства одбране Србије. Јалове су расправе о томе треба ли посебан закон или не, већ треба радити на томе да се ствари покрену са мртве тачке и да крене реализација. После седнице Главног одбора, а по потеби и ванредне скупштине УВПС, представници Удружења и посланик из редова Удружења, требало би да обаве разговор са начелником Генералштаба ВС, у циљу заједничког наступа код министарства одбране. Даљи рад на реализацији ове замисли одвијао би се у Министарству одбране, као надлежном за припрему Закона, уз обавезно учешће најквалификованих људи УВПС.

Сада је тенутак да сви члнови и органи по дубини организовања буду јединствени и одлучни по овом питању, јер, нема сумње, да би доношењем посебног закона којим би се регулисала област пензијског и инвалидског осигурања војних лица, прекинуо наш „ход по мукама“ и постигла сигурност војне професије уопште. Иницијатива која треба да крене од УВПС и да уроди плодом – усвајањем посебног закона, биће највећи допринос у години када обележавамо 20 година од оснивања Удружења.

Обраћање УВПС Влади Републике Србије

ИСПЛАТА ДУГА ШТО ПРЕ

Председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је (26.02.2013. године) захтев председнику Владе Републике Србије за исплату закинутог дела пензије у периоду од 2004. до 2007. године. Због важности овог акта и бројних обраћања војних пензионера и корисника пензија, садржај захтева објављујемо у целини:

„У периоду пд 01.08.2004. до 01.12.2007.године, корисницима војне пензије пензионисаним пре 01.08.2004. године исплаћиване су пензије у износу мањем од припадајућег. Услед тога, у наведеном периоду је за војне пензионере настала штета, а за Републику Србију дуг према војним пензионерима, у укупном износу од 4.512.720.000,00 динара.

Влада Републике Србије је у два наврата законом обавезана да реши питање исплате предметног дуга, али то до данас није учинила. Први пут је та обавеза Владе прописана одредбом члана 193. став 2. Закона о Војсци Србије, по којој је била дужна да до 31. марта 2008. године, уредити начин, поступак и динамику измирења доспелих, а неизмирених обавеза према корисницима војних пензија, које су настале по прописима из пензијског и инвалидског осигурања војних осигураника до ступања на снагу овог закона, а други пут одредбом члана 79. став 5. Закона и изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Србије”, бр.101/2010).

Према подацима Републичког Фонда за пензијско и инвалидско осигурање, од 47.652 оштећена војна пензионера, до 24.01.2013.године предметни дуг је по судским пресудама принудно наплатило 28.389 оштећених, а по тужбама око 6.611 оштећених је парнични поступак у току. По пресудама парничних судова исплаћено је 2.427.700.000,00 динара на име главног дуга, а на име камате и судских трошкова 4.608.700.000,00 динара, односно скоро два пута више од износа главног дуга. Преосталих око 12.069 оштећених војних пензионера није покренуло парницу, верујући да ће Влада поступити по закону и дуг измирити без спора.

Полазећи од напред изложеног, тражимо и очекујемо да Влада бар оним оштећеним који још нису покренули парницу за наплату дуга неодложно, без спора, исплати предметни дуг са припадајућом каматом. Тиме би, макар и са закашњењем, Влада поступила по закону, оштећени би били поштеђени малтретирања, а издаци буџета били мањи за износ судских трошкова, који износе више од половине главног дуга.

Очекујемо обавештење о вашем ставу по напред наведеном.“

Отворено писмо УВПС Уставном суду

НЕДОПУСТИВИ ОДНОС УПРАВНОГ СУДА

Поводом непоступања Управног суда по одлуци Уставног суда у вези са ванредним усакажењем војних пензија за 11,06 одсто, председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је (11. Фебруара) отворено писмо председнику Уставног суда господину др Драгиши Б. Слијепчевићу. Писмо доносимо у целини:

„Прошло је двадесет шест дана од када смо Вам упутили захтев (број 29 – 1 од 15.01.2013.год.) следећег садржаја:

Уставни суд је, током 2012. године усвојио више уставних жалби корисника војних пензија, поднетих против пресуда Управног суда којима су одбијене њихове тужбе против Републичког фонда за ПИО због неусклађивања војних пензија ванредним повећањем од 11,06% од 1. јануара 2008.године. Тим Одлукама, Уставни суд је наложио Управном суду „да у року од 60 дана од дана достављања Одлуке Уставног суда, по-нови поступак по тужби ...“, али Управни суд до данас није поступио ни по једној од наведених Одлука.

Ради илустрације наводимо Одлуку Уставног суда број Уж – 2666/2011 од 22.06. 2012. године, по којој Управни суд још није поступио иако је протекло више од пола године, а ово Удружење чак три пута ургирало за доношење пресуде у поновљеном поступку.

Сматрамо да је такав, објективно гледано, ниподаштавајући однос Управног суда према одлукама Уставног суда незапамтљив и недопустив у иоле урађеној правној држави. Стога, предлагемо и очекујемо да предузмете мере да се одредбе чл. 166. став 2. и 171. став 1. Устава Републике Србије и члана 104. Закона о уставном суду стриктно поштују. Уколико се то не може обезбедити, предлагемо да по уставним жалба-

ма због повреде права на правично суђење (чл. 32. ст. 1. Устава Републике Србије) Уставни суд доноси Одлуке које су непосредно примењиве, односно извршне. Уколико регулатива надлежности Уставног суда не омогућава ни једно од напред предложених решења, предлагемо да Уставни суд иницира одговарајућу допуну те регулативе.

У противном, задржи ли се садашња пракса игнорисања Одлука Уставног суда, поставља се питање сврсисходности постојања института уставне жалбе.“

Молимо Вас да нам одговорите у што краћем времену“.

Уставни суд одговорио на писмо УВПС

ПОТРЕБАН ЗАХТЕВ ЗА ИЗВРШЕЊЕ

Удружење војних пензионера Србије (насловљено на председника Љубомира Драгањаца) примило је акт Уставног суда Србије, који је потписала руководилац Службе председника Уставног суда госпођа Весна Дабетић. Писмо доносимо у целини:

„Поводом Вашег обраћања председнику Уставног суда Србије, поднеском од 15. јануара 2013. године, обавештавамо Вас да би било неопходно да корисници војних пензија, подносиоци уставних жалби које је Суд уважио, Уставном суду поднесу захтев за извршење сваке појединачне одлуке у наведеним предметима, уколико Управни суд није поступио у складу са одлуком Уставног суда Србије“

Дан државности Републике Србије

ЧЕСТИТКЕ ГЕНЕРАЛИМА

Поводом 15. фебруара, Дана државности Републике Србије, председник Републике Србије Томислав Николић унапредио је у више чинове официре и генерале који обављају високе дужности у Генералштабу ВС и Министарству одбране.

У чин генерала унапређен је начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковника Љубиша Диковић.

У чин генерал-мајора унапређени су бригадни генерали Бранко Андрић, Миодраг Гордић, Војин Јондић, Ђокица Петровић, Млађен Нишевић, Милосав Симоновић и Душан Стојановић.

У чин бригадног генерала унапређени су пуковници Стојан Батинић, Дејан Јоксимић, Жарко Лазаревић, Драгосав Лацковић, Зоран Лубура, Љубомир Николић, Маринко Павловић, Зоран Поповић, Јелесије Радивојевић и Предраг Симоновић.

Председник УВПС Љубомир Драгањац, генерал-потпуковник у пензији, упутио је унапређеним генералима и пуковницима пригодне честитке.

Народни посланик
Константин Арсеновић о ванредном
повећању пензија

ПОТРЕБНА ПРАВИЧНА ОГЛУКА

На седници Скупштине Србије одржаној 19. фебруара, народни посланик Константин Арсеновић је поставио посланичко питање министима рада, правде, финансија и одбране. Арсеновићево обраћање доносило у целини:

„Господине председављујући, господине народни посланици, поштовани грађани, у име 50.000 војних пензионера и корисника војних пензија, желим да поставим питање министру рада, министру правде, министру финансија и министру одбране, а везано је за право корисника војних пензија на ванредно усклађивање пензија за 11,06 одсто од 1. јануара 2008. године.

То право је оспорено. Корисници војних пензија су покренули тужбе и Уставни суд је донео одлуку у чијем образложењу је да је наступило кршење основних људских права у корист остваривања права на пензију и вратило Управном суду да донесе одговарајућу пресуду.

Ми ових дана расправљамо о поштовању одлука Уставног суда, а имамо појаву да орган који је, у ствари, најпозванији да поштује одлуку Уставног суда, то не поштује. Због тога питам министра правде, да ли је Управни суд у обавези да поштује Уставни суд и да донесе пресуду у предвиђеном року?

Ми имамо правни лек за то, али су последице које иза тога произилазе, велике. Педесет хиљада тужби, огромни трошкови, пре свега гурамо паре у џепове адвоката и то све треба да плате корисници војних пензија.

Само ћу прочитати шта је на то питање рекао Уставни суд: „Корисници војних пензија, подносиоци уставних жалби, које је суд уважао, (да) Уставном суду поднесу захтев за извршење сваке појединачне одлуке у наведеним предметима, уколико Управни суд није поступио у складу са одлуком Уставног суда Србије“. Значи, ми имамо правни лек, али бих желео једноставно да избегнемо непотребне трошкове, као што је било са дугом из 2004. године.

Везано за то, имам питање – на који начин надлежна министарства виде разрешење овог проблема, ако Управни суд, односно Уставни суд, донесу валидну пресуду? Свакако, земља се налази у тешкој финансијској ситуацији и мислим да је једно од решења да се дуг који је настао од 2008. године до данас, преведе у јавни дуг, а повећање пензија реши, да се то право остварује у наредним месецима.

Но, то је одговорност министарстава и апелујем, односно захтевам, да се овај проблем размотри на нивоу ових министарстава и донесе правична одлука, а и најповољнија која је у датом моменту присутна и да избегнемо непотребне тужбе пред судовима и излагању трошкова пре свега корисника војних пензија а и свих осталих у овом систему у којем се налазимо. Верујем да ће се ово моје питање озбиљно размотрити и у наредном периоду донети решење“

Константин Арсеновић

Ново обраћање УВПС
Управном суду Србије

ОГРОМНО НЕЗАДОВОЉСТВО

Председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је (18. фебруара) још једно писмо Управном суду Србије, које доносило у целини:

„Вашим актом Су VI 14/13 од 04.02.2013. године, обавестили сте нас да је по предмету Управног суда У 8225/12 поступано, да је одлука донета 13.12.2012. године, и да ће иста бити отправљена у што краћем року.

Од дана доношења одлуке прошло је два месеца, а пресуда није објављена нити експедована. Тиме су прекршене одредбе члана 46. Закона о управним споровима (Службени гласник РС бр. 111/09).

Овако поступање Управног суда принудило је на десетине хиљада војних пензионера да поведу управни спор и поднесу парничким судовима тужбе за накнаду штете. Све ово изазива велике трошкове и огромно незадовољство код војних пензионера. Сматрамо да не постоји ни један оправдани разлог за овакво поступање и да све то наноси огромну штету војним пензионерима и држави Србији“.

Одговор
Управног суда
„Војном ветерану“

САМО ПО ЗАКОНУ

Главни и одговорни уредник гласила Удружења војних пензионера Србије „Војни ветеран“ Звонимир Пешић обратио се Управном суду захтевом да се редакцији тог гласила достави одлуку у предмету Управног суда бр. У 8225/12 која се односи на ванредно повећање пензија

војним пензионерима за 11,06 одсто.

Портпарол Управног суда Милка Бабић је у одговору навела:

„Поводом Вашег захтева од 7.2.2013. године да Вам, ради објављивања у медијима, доставимо одлуку Управног суда у предмету под пословним бројем У 8225/12 која се односи на усклађивање војне пензије тужиоца у висини 11,06%, обавештавамо Вас да, у складу са законским одредбама о исходу спора У 8225/12 јавност не може бити обавештена док судска одлука не буде отправљена из суда“.

Како је законом регулисано доношење и
објављивање пресуде

НАЈДУЖЕ 15 ДАНА

Велики број корисника војних пензија обратио се Удружењу војних пензионера Србије са молбом да их обавестимо како је законом регулисано доношење и објављивање пресуда у управним споровима.

Излазећи им у сусрет, наводимо одредбе члана 46. Закона о управним споровима (Службени гласник РС бр. 111/09):

(1) Суд ће, по завршеној расправи, одмах донети и објавити пресуду заједно са најважнијим разлозима.

(2) У сложеним случајевима суд може најкасније у року од петнаест дана од дана закључења расправе да донесе пресуду.

(3) Ако по завршеној усменој расправи не може да донесе пресуду, односно решење, због тога што претходно треба да утврди неку чињеницу за чије расправљање није потребна нова усмена расправа, суд ће пресуду донети без расправе, најкасније у року од осам дана од дана када ту чињеницу утврди.

Додела солидарне и хуманитарне помоћи у
јануару 2013. године

РЕШЕНО 24 ЗАХТЕВА

На основу Правилника о начину коришћења средстава солидарности за пружање помоћи члановима Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници оджаној 31. јануара 2013. године, размотрио 74 захтева достављена у месецу јануару 2013. године. Од 74 захтева 14 је одбијено јер не испуњају прописане услове. На основу критеријума прописаних Правилником, Извршни одбор је решио 24 захтева:

Краљево, ЕГ: 40.000,00 по члану породице 3.886,84 динара;

Врање, ЛИ: 45.000,00 по члану 3.958,58;

Нови Сад, ВЗ: 35.000,00 по члану 4.670,77;

Пирот, ИД: 40.000,00 по члану 5.064,15;

Ниш, ТП: 40.000,00 по члану 5.804,16;

Крагујевац, ЈД: 40.000,00 по члану 6.308,65;

Лозница, ВС: 45.000,00 по члану 6.918,12;

Краљево, ММ: 45.000,00 по члану 6.923,91;

Ужице, МС: 35.000,00 по члану 6.931,00;

Панчево, ММ: 45.000,00 по члану 7.044,62;

Краљево, НН: 45.000,00 по члану 7.055,56;

Краљево, МС: 40.000,00 по члану 8.049,06;

Врање, ДБ: 40.000,00 по члану 8.240,00;

Прокупље, ТЗ: 40.000,00 по члану 8.383,55;

Краљево, ЈМ: 40.000,00 по члану 8.428,06;

Смедерево, ТМ: 40.000,00 по члану 8.453,78;

Бела Црква, КС: 40.000,00 по члану 8.474,44;

Вршац, РМ: 40.000,00 по члану 8.567,23;

Обреновац, ПМ: 35.000,00 по члану 8.567,23;

Ниш, СП: 40.000,00 по члану 8.660,97;

Земун, КА: 40.000,00 по члану 8.744,87;

Инђија, ТН: 45.000,00 по члану 8.809,64;

Нови Сад, РР: 40.000,00 по члану 8.894,01;

Бачка Топола, ЛР: 40.000,00 по члану 8.955,83 динара.

Основни критеријум за доделу једнократне солидарне и хуманитарне помоћи је материјално стање чланова УВПС. Помоћ је одобрена најугроженијима чија су примања по члану породице најмања. Остали захтеви, који испуњавају услове, нису одбачени већ ће се захтевима са приливом новчаних средстава сукцесивно удовољавати.

Из војне туристичке агенције И ДАЉЕ ПОВОЉНО

Удружењу војних пензионера Србије обратило се више пензионисаних официра и подофицира који су тврдили да су у војним одмаралиштима корисници војних пензија, у погледу цена, изједначени са цивилима и странцима.

Трагом тих инфромација УВПС се обратило Војној туристичкој агенцији, одакле је стигао одговор да су цене за пензионисана војна лица остале исте као и за професионалне припаднике Војске Србије, односно система одбране. У одговору се наводи и то да и пензионисана цивилна лица на служби у Војсци и МО такође остварују то право.

Изазећи у сусрет онима које занимају цене боравка у војним одмаралиштима, на сајту Удружења војних пензионера Србије, у рубрици „документи“ објавили смо цене услуга у војним одмаралиштима за професионалне припаднике система одбране и војне пензионере.

На оштрици пера СВОЈЕРУЧНА ПРЕВАРА

Да нека паралелна удружења војних пензионера и квазиудружења не мирују, како би нанели штету репрезентативном удружењу војних пензионера Србије, доказ је и случај госпође А. К. (чије пуно име и презиме не објављујемо из разумљивих разлога). Наиме, поменута госпођа се стицајем околности (распитивање о томе када ће јој бити уручена здравствена легитимација) обрела у седиште паралелног удружења војних пензионера. Тамо су јој нека наоко озбиљна и предусетљива особе подметнула папире, наводно потребне да би могла да добије здравствену књижицу.

У једном од тих папира, између осталог, стајало је: „Захтевам од Фонда ПИО, филијала у Београду, војна лица, да ми од дана пријема захтева обустави даљу наплату чланарине УВПС, јер не желим да и даље плаћам чланарину УВПС, а у вези (са) чланом 2, цртица 5, Уговора о пословној сарадњи, број..., закључен између Дирекције Фонда ПИО и УВПС...“

Све је сročено „у складу са позитивним законским прописима“, осим што А. К. није била свесна да је управо она то својеручно потписала.

Следећег месеца А. К. је загледала свој поштански листић о пензији и установила да јој се чланарина за УВПС више не одбија. Пресавила је табак и РФ ПИО написала оштру преставаку, захтевајући да јој одговоре ко се то, мимо њене воље, дрзнуо да је ишчлани из Удружења војних пензионера.

Када је стигао одговор и у прилогу фотокопирани захтев за обуставу наплате чланарине, доживела је шок. Испрва је мислила да је неко вешто фалсификовао њен потпис. Распитивала се где има графолога, да ту своју теорију и провери, али се одмотавајући филм сетила да су јој у удружењу подметнули неколико папира за потпис, а она, верујући им – све одреда потписала.

Финале је накнадо потписана изјава у којој А.К. наводи следеће: „У вези дописа РФ ПИО од 15. јануара 2013. године у вези чланства у удружењу војних пензионера Србије, подметнут ми је захтев од стране Асоцијације пензионисаних припадника Војске коју сам потписала а да на знам и није омогућено да прочитам шта ја потписујем. Такође изјављујем да остајем члан Удружења војних пензионера Србије и својом вољом пристајем да ми се одбија за износ чланарине...“ (Извињавамо се читаоцима што преносимо оригинални текст без исправки правописних и језичких грешака).

Змештаљство око, финансијски гледано, мало вредног износа чланарине, може се тумачити само оном народном „Да комшији цркне крава“

Текст објављујемо у уверењу да је било још оваквих покушаја, али и да је могућа нова акција паралелних, а по броју чланова и снази удружења минорних организација.

З. Пешић

Информисање у
Ђуприји

ИСПУЊЕН СКУП

У великој сали Фонда ПИО у Ђуприји 1. Фебруара одржано је информисање за чланове општинских одбора УВПС Јагодине и Параћина и Ђуприје. О великом интересовању корисника војних пензија говори податак да је сала била испуњена до последњег места.

Скуп је отворио и госте поздравио Никола Милковић председник ОО УВПС Ђуприја. Затим је председник УВПС Љубомир Драгањац информисао присутне о актуелним проблемима са којима се сусрећу корисници војних пензија. Тежиште у председничком излагању било је на чињеницама које се односе на процес остваривања права на ванредно повећање војних пензија од 11,06 одсто. Дотакнуте су и теме из области здравственог осигурања, стамбеног збрињава-

ња и солидарне и хуманитарне новчане помоћи.

Корисницима војних пензија пружена је и прилика да поставе питања, тако да је скуп протекао у занимљивој атмосфери.

После информисања, у дужем разговору, представници локалне организације УВПС обавестили су госте из Београда о активностима у протеклом периоду, посебно о сарадњи са локалном самоуправом, Домом здравља и Медицинским центром у Ђуприји, а и са локалним средствима информисања. Подела здравствених књижица КВП, како се чуло, обављена је веома организовано и у рекордно кратком року.

Информисање је створило и прилику да се ђупријски војни пензионери сусретну са колегама који живе у Јагодини и Параћину, да размене новости, те да провере бројно стање.

Дружење је показало да пензионери нису заборављени.

Текст и фото
Света Вучковић

Командант Друге бригаде примио
представнике УВПС

НАСТУПАЈУ БОЉИ ДАНИ

Новопостављени командант Друге бригаде КоВ, бригадни генерал Маринко Павловић 25. фебруара примио је делегацију Удружења војних пензионера Краљева и Чачка.

У делегацији су били председник Градског одбора УВП Краљево Цветан Стаменковић, заменик Рајко Марашевић и секретар Јован Симић, затим заменик председника Градског одбора УВП Чачак Божидар Симоновић и председник Удружења резервних војних старешина општине Чачак Драган Васовић.

Срдчан пријем, отворен разговор о свим проблемима и спремност за помоћ и сарадњу основне су карактеристике овог састанка.

У наставку су представници УВПС из Чачка упознали господина генерала са током припрема за традиционални официјерски бал који је заказан за средину марта. Командант је подр-

жао ту активност, којој ће се прикључити старешина из Друге бригаде.

Председник Градског одбора УВП Краљево Цветан Стаменковић обавестио је генерала Павловића о раду и основним проблемима који притискају војне пензионере. Тежиште је било на побољшању услова за рад Градског одбора, проблемима везаним за здравствену заштиту, решавање стамбених проблема и коришћење спортских објеката касарне за рекреацију пензионера.

Командант је рекао током разговора да онај професионалац који не поштује и не уважава пензионере, заправо не поштује самог себе.

На крају разговора заједничко фотографисање, договор за следеће виђење.

Бољи дани су сигурно пред нама.

Јован Симић

Челници УВПС У Шапцу

КОРИСТАН ДИЈАЛОГ

За кратко време, како је најављена посета председника УВПС Љубомира Драгањаца, у скромним просторијама УВП Шабац, окупиле се тридесетак чланова, који су са великим интересом саслушали свог председника, да би на крају поставили „горућа лична питања“, уз навођење бројних аномалија у друштву.

Сем Драгањаца, у пости војним пензи-

онерима био је и председник Извршног одбора УВПС Зоран Вучковић.

Председник УВПС Љубомир Драгањац се у излагању највише задржао на дугу државе од 11,06 одсто. Изнео је многе чињенице, међу којима и оне о обраћању судским и државним органима, а посебно о непоступању Управног суда.

У Шапцу је укупно 47 војних пензионера који нису решили своје стамбено питање. То је био разлог што је о стамбеној ситуацији у систему одбране говорио Зоран Вучковић. Он је изнео да се највише станова гради у Београду, док су гарнизони у којима више нема војске, запостављени. Истакао је да би

било добро када би се покренула акција да се у мањим гарнизонима граде станови на војном земљишту за војне пензионере.

Осврћући се на Нацрт новог стамбеног правилника, Вучковић је рекао да је приличан број новина који никако не одговарају војним пензионерима.

Корисници су питали зашто се на ВМА дуго чека на заказивање прегледа, изражена је и сумња у адвокату, јер се не мали број спорова решава на штету војних пензионера, уз превелике трошкове правног заступања.

Стеван Стојановић

Сустрет бивших припадника Школског центра везе

НЕРВ КОМАНДОВАЊА

Недавно је у просторијама Војне академије (ВА) одржан сустрет бивших припадника Школског центра везе (ШЦВ). Сустрету је присуствовао велики број бивших припадника центра који су евоцирали успомене на свој рад у тој установи. Током сустрета било је речи о историјату Школског центра везе, школовању у садашњем Центру за обуку везе, информатике и електронских дејстава у Горњем Милановцу и о начину школовања официра телекомуникација и информатике у Војној академији.

Голубија пошта је коришћена и током Првог светског рата. Обе голубије станице су се повукле са српском војском на острво Крф. Било је интензивно коришћена на Солунском фронту, нарочито од стране савезничких обавештајаца обучених на окупирану територију.

Прва војна пошта која је обезбеђивала несметани телефонски и телеграфски саобраћај за војне и цивилне потребе основана је у току Балканском рату 1912. године у ослобођеном српском Косову и Метохији, у Косовској Митровици, а 1913. године у Пироту је основано телеграфско

одељење 2. армије. Оно је било опремљено Марконијевим апаратима, чиме почиње увођења савремених уређаја везе у опрему српске војске. Дана 20.09.1916. године веза постаје самосталан род. Тог дана је престолонаследник Александар Карађорђевић на Крфу донео Уредбу о војном телеграфу, те се 20. септембар обележава као Дан бригаде везе и дан службе телекомуникација.

Новембра 1952. године, у Шкофјој Локи је формиран Школски центар везе ЈНА, у чији састав су ушле: Школа активних официра везе, Војно училиште за везу, Апликациона школа са вишим и нижим течајем, Школа резервних официра везе, Техничка школа и Подофицирска школа за везу...

После часа из историје рода, потпуковник Милош Нинковић из Команде за обуку говорио је о обуци и усавршавању војника и подофицира у Центру за обуку службе телекомуникација и службе информатике у Г. Милановцу. На крају су бивши припадници ШЦВ имали прилику да у кабинетима ВА и Бригаде везе упознају нову телекомуникациону опрему која се уводи у јединице и установе Војске Србије.

Сустрету су присуствовали генерал-мајори у пензији Бранко Фундук, Грујица Ускојевић и Радивој Вукобрадовић, као и бригадни генерал словеначке војске Мартин Југовец, који је некада радио у ШЦВ и само за ову прилику дошао у Београд.

Пуковник у пензији
Милан Лазаревић

У име Одбора за организацију, скуп је отворио пуковник у пензији Милан Лазаревић и том приликом се захвалио начелнику ВА, који је изашао у сустрет и омогућио да се бивши припадници ШЦВ окупе у просторијама ВА, која су некада биле просторије ШЦВ. Затим се у име ВА обратио начелник катедре телекомуникација, пуковник доктор Никола Лекић и упознао присутне о месту ВА у оквиру Универзитета одбране и Министарства одбране и о улози у образовном процесу официрског кадра Војске Србије.

О историји службе телекомуникација (раније рода везе) и о ШЦВ говорио је пуковник у пензији Момчило Савићевић. Подсетио је присутне да се 2012. год навршило 100 година од ослободилачких балканских ратова и 60 година након што је установа у којој је школован кадар везе формирана под именом Школски центар везе ЈНА.

Веза је на почетку 20-ог века је у Српској војсци организацијско-формацијска била у саставу рода инжењерије. Она је у Балканским ратовима 1912. и 1913. год базирана на куририма ордонансима и голубијој пошти, јер командни кадар српске војске није имао поверења у техничка средства која су у 19. веку употребљавале друге армије (морзе – телеграф, телефон, радио уређаји). Голубија пошта је била успостављена 26.11.1908.г., а организовао ју је инж. поручник Коста Милетић, који је за то обучен у Русији. Прва голубија станица основана је Указом министра војног 1.12.1908. године у Нишу, а друга 1911. год у Пироту. Голубови су обучавани за летење у правцу Смедеревске Паланке и Ужице. Релацију Ниш-См.Паланка и Ниш-Ужице голубови су прелазили за око два сата.

Промоције књига

СТАКЛЕНИ
ТЕНКОВИ

Општински одбор УВПС Звездара организовао је представљање другог издања књиге пуковника у пензији Радована Таџића „Стаклени тенкови“. Уводну реч дао је председник ОпОд УВПС Звездара, Милован Лалић, и сам припадник 4. оклопне бригаде из Јастребарског чији је ратни пут, од Брегане до Дрине, описан у књизи. Он је подсетио присутне на атмосферу у друштву у време почетка разбијања СФРЈ и проблеме које су припадници ЈНА имали на територији Хрватске у то време.

Аутор се извинио читаоцима што је друго издање, због материјалних трошкова, нешто скраћено. Ипак, због великог интересовања учесника рата, одлучио је да у сопственој режији одштампа друго издање књиге. Прво издање ове књиге штампано је 1994. године и било је обимније због прилога припадника 4. окбр. Како каже сам аутор, ова књига је део једне велике истине која се звала Југословенска народна армија. Настала је ради истине, без намере да се неко

повреди или оптужи. Све написано, стварно су доживели припадници ове бригаде. Аутор је спреман да штампа и друге текстова, ако буде интересовања за даљом истином и судбином 4. окбр и њених припадника.

Према рецензенту Драгољубу Аранђеловићу, аутор је верно приказао тешкоће и проблеме моралне, етичке и материјалне природе, ста-

решина и војника 4. окбр, али и њихову упорност, храброст и самопожртвовање у извлачењу и спасавању јединице. Дело у целини нуди „причу“ која од самог почетка тече лако, спонтано, узбудљиво, приповедачки уједначено, без сензационалности. Ово дело је историографски спис у коме се кроз литерарни опис, као најпогоднији, излажу трагична збивања, као сведочења која остају у аманет покољењима која долазе. Књига, по његовој оцени, делује као освежење у историографији и у нашој историјској прози.

Књига се може наручити путем телефона 062/220-603.

М. Шумоња

Из активности УВП Црне Горе

ГОДИНА ИСПУЊЕНА РЕЗУЛТАТИМА

У првом плану била су настојања да се обезбеде што бољи услови живота војних пензионера

Главни
одбор УВП
Црне Горе

Крајем децембра у Подгорици је одржана сједница Главног одбора УВП Црне Горе. На дневном реду су се нашла бројна питања: анализа Плана рада за текућу годину, усвајање Плана рада за 2013, разматрање иницијативе за оснивање општинске организације у Улцињу, рад на изradi Монографије УВП у ЦГ, разматрање и усвајање Одлуке о додјели годишњих награда и још понешто под текућим питањима. Предсједник Удружења Драган Тиодоровић детаљно је говорио о успјешном раду Удружења на реализацији планираних задатака, међу којима су били приоритетни, наставак борбе за остваривање права на усклађивању закинутог дијела пензија са исплатом разлике и рјешавање стамбених питања.

Ове године посвећена је пажња старијој популацији која је зашла у девету и десету деценију. Организован је обилазак тих породица, разматрани проблеми и пружана помоћ. Посећене породице изразиле су посебну захвалност што њени чланови нијесу заборављени од својих другова са којима су службовали, ратовали и дружили се.

Успјешно су реализована и друга питања: разговори у Министарству одбране, Генералштабу, Фонду ПИО и Савезу пензионера Црне Горе, а све у циљу побољшања услова живота корисника војних пензија.

Нијесу запостављене ни остале активности, посебно за љубитеље природе и спорта. Организовани су бројни излети и међуопштински сусрети војних пензионера, уз обиласке споменика културе, спортска такмичења, дружења...

Спорско рекреативно друштво „Војни ветеран“ наступило је на бројним такмичењима и било најуспјешније друштво ветерана у Црној Гори, освојивши у овој години више од 30 медаља, закључио је Тиодоровић.

Сједница је настављена усвајањем Пла-

на рада за 2013. годину. План је добро припремљен а обухватио је све значајне активности.

Припреме за монографију

Потпредсједник Удружења Павле Бандовић, изнио је идеју замисао за израду Монографије Удружења поводом 20 година постојања и успјешног рада. Именована је радна група која ће одмах отпочети са прикупљањем грађе, а објављивање књиге се очекује у јулу.

Признања за 2012. годину добили су: Дневни листови „Дан“ и „Вијести“, затим командант Морнарице Црне Горе, капетан бојног брода Дарко Вуковић, пуковник војске Црне Горе Рифет Косовац, Радосав Пешић предсједник СРД „Војни ветеран“, Драгица Шљивић, најуспјешнији такмичар војних ветерана, Радивоје Здравковић, дописник листа „Војни ветеран“ и чланови општинских одбора из Херцег Новог, Никшића и Колашина Перо Краљевић, Маринко Стојановић, Василије Дурутовић и Томо Дукић.

Удружења војних пензионера Црне Горе ове године обиљежице 20 година од оснивања. Да би све протекло у знаку јубилеја Главни одбор планирао је више активности: свјечану сједницу, спортске сусрете, излете, обилазак најстаријих пензионера и додјелу признања.

Удружење је формирано 16. септембра 1993. године и уписано се у регистар друштвених организација Југославије исте године под редним бројем 116, са сједиштем у Београду. У Црној Гори такође је регистровано Удружење и оно ради у складу са Законом и Статутом.

Органи Удружења имају бројне задатке: рад на усклађивању пензија и исплате заосталих примања, што је у процесу код надлежних судова, сарадња са Министарством

одбране да се ријеша стамбено питање за 240 војних пензионера који су и више од 20 година са породицама подстанари и пружање једнократне новчане помоћи породицама слабијег економског стања, старијим, изнемоглим и болесним члановима.

Нешто и за душу

Нијесу изостала ни традиционална дружења. На већ устаљени начин 21. децембра у 19 часова, кад пензионери долазе лијепо одјевени, дотјерани, а о дамама да и не говоримо, хаљине свечане као некада само по која са бором или килограмом више.

Ресторан „13 јул“, лијепо декорисао салу, да дочара амбијент, како би се старине лагодно осјећале.

Именована радна група ништа није пропустила случају и како би било другарско вече без добре пјевачице. Одлазе у Зету, гдје сада живи славна пјевачица Тања Ђебић - Радоњић. Она је осамдесетих година редовно пјевала у Дому ЈНА и касарнама. Када је видела људе који су били редовни гости на њеним приредбама, прихватила је дружење и пјевање и то бесплатно за своје ветеране.

Чују се pjesме из Македоније, Србије, Босне, Црне Горе а и оне војничке - *Ја сам ја, Јерemiја и Жене воле официре*. Славље се наставља уз валцер, танго и по које оро. Била је права дивота и уживање гледати ове људе у годинама како складно танцују.

Док плесачи бришу зној са чела, огласи се један од организатора и најави додјелу годишњих признања и избор спортисте - ветерана. Спикер прозива Радисава Пешића, предсједника СРД „Војни ветеран“. Радосав на плећима носи 78 лjeta. Стари атлетичар који посједује више од 150 медаља и признања са првенства у ЈНА и као ветеран на југословенским и балканским првенствима. Ове године, са отвореног првенства ветерана у Београду у дисциплини диск донео је клубу три златне медаље, а из Сарајева медаље освојене у диску и скоку у даљ.

Драгица Шљивић је на такмичењима спортских ветерана у Црној Гори освојила укупно 10 медаља. Њој је припала ласкава титула спортисте године СРД „Војни ветеран“. Честитке, по који снимак за успомену и славље се наставља до дубоко у ноћ.

Наредног дана, 22. децембра тачно у 13 сати збор ветерана, граничара Југословенске војске у ресторану „Кристал“. Организатор Миленко Бољевић, из џепа вади радну билежницу и почиње прозивка. Сви су на зборном мјесту, весело закључује Миленко. Дружење и ручак почиње. Сви весели, евоцирају успомене, помињу се планине и гудуре „према Албанији али и лијепои доживљаји и добар однос са мјесним становништвом.

Уз богату трпезу, ручак се одужио али никоме није досадно, све је лијепо. Слиједи снимак за успомену. Поново устаје Милеко и гласно војнички каже „Данас сте позвани за 22. децембар 2013. године, овдје у 13 сати, да Бог да у истом саставу“.

Радивоје Здравковић

Саобраћајна безбедност ПРЕБРЗА ВОЖЊА НАЈЧЕШЋИ УЗРОК СТРАДАЊА ЉУДИ

Према извештајима експерата Уједињених нација, на путевима широм наше планете свакога дана се угаси око 3.000 живота. Ако се у догледно време ништа битно не предузме, саобраћајне незгоде ће до 2020. године бити трећи по реду узрочник смртности светског становништва.

Ни минула година, нажалост, није могла да прође без мноштва потресних слика хаварисаних возила покрај наших друмова и на градским улицама на којима је у саобраћајним незгодама на стотине људи изгубило животе, док је близу 20 хиљада теже или лакше повређено. Тешко је рећи која је од тих незгода била најтежа, јер су, заправо, све тешке ако у њима страдају људи – од најмањег узраста, па до оних који су већ увелико закорачили у „треће доба живота“.

Због чега нам се све то дешава? Зашто, како и где се догађају саобраћајне незгоде и који су њихови најчешћи узроци? Да ли је друштво, посебно онај његов сегмент који је задужен за безбедност учесника у саобраћају, предузело све што је потребно како би се број незгода – ако се већ не могу сасвим избећи – бар смањило. Да ли, надаље, у законској регулативи ваља нешто мењати не би ли се убудуће сигурније седало за управљач моторног возила? И, најзад, које све полуге, кад је реч о безбедности саобраћаја, најчешће заказују?

То су, ето, само нека питања на која су одговор потражили учесници саветовања што су га поткрај прошле године заједнички организовали Ауто-мото савез Србије и Одељење за безбедност саобраћаја у Министарству за инфраструктуру Републике владе. И да одмах кажемо: разлике у мишљењима готово да и није било. Учесници тог скупа су се, наиме, сложили са тим да је друмски саобраћај најсложенији и најопаснији систем са којима се човек свакодневно сусреће, а возило једно од врло опасних средстава савременог доба.

Трећи узрочник смртности

Уједињене нације су, најављујући глобалну кампању под називом „УЧИНИМО ПУТЕВЕ БЕЗБЕДНИМ“, посебно истакле податак према коме свакога дана на путевима широм планете гине око 3.000 људи. Ако се у догледно време ништа битно не предузме како би се смањило број саобраћајних незгода, оне ће, према мишљењу угледних међународних експерата, до 2020. године, бити трећи по реду узрочник смртности светског становништва

„То се, нема сумње, тиче и нас“ – каже

Шта каже статистика ПОСЕБНО УГРОЖЕНИ ПЕШАЦИ

Према извештајима Саобраћајне полиције, многи људи возе брзо и ризикантно. Стручњаци, сем тога, посебно указују на велику угроженост пешака. У „структури“ погинулих у претпрошлој години (подаци за прошлу годину – се још сређују) било је највише пешака (78), а за њима су возачи моторних возила (69) и њихови сапутници (34).

Највише пријава је поднесено због непоштовања брзине (39.156 пријава), вожње под дејством алкохола (14.765), техничке неисправности возила (11.675), вожње нерестрованих возила (9.675), непрописног претицања (5.759) и проласка кроз раскрсницу када је на семафору упаљена црвена светлост (2.522).

генерал-мајор у пензији мр Павле Галић, вишегодишњи челни старешина војне саобраћајне службе, а данас помоћник министра за инфраструктуру – „па нам никако не може бити свеједно да ли ћемо се, више или мање успешно, хватати у коштац са проблемима савременог саобраћаја, који је у Србији из године у годину све сложенији и опаснији“.

Стога није никако случајно што су, безмало, сви учесници недавног стручног скупа о безбедности саобраћаја указивали на то да се превише дуго (17 година) припремао нови закон који се углавном мењао само у домену казних одредаба. Много тога се, наиме, одлагало, јер смо живели у

држави која се распадала, па се, рекло би се, доста дуго (па и предуго) чекао тренутак када је коначно требало „кренути са мртве тачке“. Но, тај дуго припреман и очекиван закон, који је, кажу, усаглашен са европским нормама и у суштини потпуно нови правни акт, неће сам по себи значити у погледу повећања саобраћајне безбедности на нашим путевима ако се свест возача, као и осталих учесника у саобраћају, не подигне на знатно вишу лествицу. Отуда и велико очекивање од учинка Координационог тела при Влади Републике Србије, које чине представници више министарства, предузећа за путеве, Комитета за безбедност саобраћаја Србије, Ауто-мото савеза, Црвеног крста, осигуравајућих друштава, медија и других чинилаца друштва, чији је основни задатак „увезивање“ сваковрсних активности и предузимања мноштва различитих мера како би саобраћај на нашим путевима био што безбеднији, а саобраћајне незгоде сведене на најмању могућу меру.

Саобраћајни труст мозга

Према оном што се чуло на саветовању, владино координационо тело (које стручњаци упоређују са неком врстом саобраћајног труста мозга) настојаће да „увече“ многе активности – почев од научноистраживачког рада, праћења и примене сазнања и искустава иностраних стручњака до преузимања практичних мера које би требало да допринесу безбеднијем одвијању саобраћаја на нашим друмовима.

Рано је, дакако, говорити о томе колики ће бити домет тог владиног тела, јер и најбоља саобраћајна решења, ма ко их предлаже и доносио, могу у пракси знатно да изгубе од своје пуне вредности ако закажу свест и савест возача. О томе понајбоље говори и овај пример.

Републички МУП, АМС Србије и Удружење предузећа која се баве техничким прегледима већ дуже време (у пролеће и у јесен) заједнички организују акције под називом „Недеља бесплатног прегледа моторних возила“ којима се, нажалост, не одазива довољно власника аутомобила, иако се зна да је наш возни парк прилично застарео. Наиме, просек старости четвороточкаша који се данас крећу путевима Србије је 15 година, што ће рећи да је доста возила и старијих од 20 година. Возачу се, дакле, пружа прилика да у граду у коме живи бесплатно провери функционалност највитаљнијих уређаја на свом возилу, од чије исправности најчешће може да зависи и његов живот, али он, ето, не налази време нити исуказује вољу да вожњу учини безбеднијом.

„А управо те акције су“ – каже инжењер Ненад Гвозденовић, из АМС Србије – „показале да су на возилима која су бесплатно прегледана најчешће неисправни кочници механизми, управљачи и летве управљача, затим гуме, светлосни системи и уређаји који служе за спајање вучног и прикључног возила“.

Да томе, уместо закључка, додамо и то да је узроке саобраћајних незгода што настају баш због неисправности неког од поменутих уређаја тешко, или просто немогуће, утврдити, тако да се неретко чује како је до незгоде дошло „услед непознатих разлога“.

В. Т. РИСТИЋ

У том бурном ратном вихору наталожило се свега и свачега. Појављује се масовна усташка струја и војска састављена од домаћих и придошних. Масовно се окупљају усташки елементи, људи из ХОС-а, те разни из емиграције, који тобоже долазе у Лику по специјалним задацима. Сви ти елементи окупљају се око Тихомира Орешковића и његова брата Ивице, који ради код Јосипа Перковића у Министарству одбране... Браћа Орешковићи преузели су команду над полицијом и над службом за заштиту уставног поретка, чији дјелатници не смију ништа радити без знања дотичних, који се позивају на господина Перковића...

Тихомир Орешковић саставио је војну полицију од највећих криминалаца, лопова и усташких кољача. Нестанак Срба из Госпића сигурно је његова организација, и то је, према мојој процјени, док смо ја и пуковник Чавар били у Загребу (наводи у писму Анте Карић који је и сам избјегао атентат). Тихомир Орешковић је, непосредно након Коричева упозорења државном врху, био смијењен и ухапшен, затим пуштен из затвора након свега неколико дана, а сада је на дужности начелника личке општине Перушић, писао је „Ферал трибун“ о почецима злочина.

Водич на путу у околини Госпића указује на место где се налазе Мокра и Суха пећина. „У Сухој пећини... убијена је скупина старца, жена и дјеце који су се из оближњих српских села дали у збијег. Та је скупина засута бомбама и мецима из аутоматског оружја, да би потом на улаз шпиле јаружалима била нагурана земља, како би се сакрили трагови злочина. Шпиле у Пећинском послије су наводно кориштене као масовне гробнице у које су бацана и тијела убијених на другим мјестима“.

Масакрирана тела пловила Дунавом

„Хрватска љевица“ је изнела у броју од 31.10.1997. године своје сазнање и резонување о злочинима почињеним над Србима у Хрватској. Тај хрватски лист, поред осталог, пише:

„Да су и са хрватске стране вршени злочини још 1991. године, па и у акцији *Масленица* 1992., затим у акцији *Медачки џеп* 1993. године, па у *Бљеску* и *Олуји* 1995. године и послје њих, добро знају сви они међу нама који никако и ничији злочин не одобравају, а једнако тако и сви они који су те злочине, из врхова власти и владајуће странке, потицали и прикривали“.

„У *Фералу*, *Тједнику* и другим новинама изишли су нови прилози о злочинима у Вуковару и прије почетка сукоба, још 1990. када су лешеве убијених Срба пливали Дунавом, у Госпићу и Хрватском приморју, гдје су разбојници из редова, Мерчеповаца, ликвидирали, изгледа и 24 голобрада војника ЈНА, који су заправо бјежали својим кућама. Зна се довољно и о убијању Срба у Осијеку, Сиску и другим градовима, па и у Загребу“.

„Није осуђен ни човјек, Хрват, из једног села код Задра, који је упао у затвор и убио три своја сусједа Србина, ни хрватски полицајац у Сиску који је на мосту на Корани побио 14 Срба, који су се већ били предали, ни хрватски војник који је исто тако у затвору у Горском Котару побио осморицу Срба“.

На хрватској страни до сад је есхумирано

Тешки злочини на простору Српске крајине

Пише: др Станко Нишић

УСТАШЕ НОВОГ ДОБА

За монструозна и масовна убиства цивила само зато што су српске националности, какве свет у 21. веку није видео, пред судом нису одговарали починиоци, који се сада шепуре и надмећу ко је колико људи усмртио, а Хашки трибунал бојовнике ослобађа од сваке одговорности. Где је ту правда цивилизованог човечанства?

140 жртава који су погинули или убијени од оружја у српским рукама... Све Србе који су у име велико-српства огрезли у злочинима треба да стигне рука правде, ма гдје били. Али и све Хрвате који су убијали у име великохрватства, а изван регула оружаних сукоба зараћених војски“.

Шта је врховништво наређивало

У исказу Мире Бајрамовића датом *Фералу* како и зашто су убијали види се, како „хрватска љевица“ наводи, „монструозност једног дјела друштва огрезлог у криминалу и неморалу сваке врсте“. Он каже: „Ми Србе нијесмо дијелили на војнике и цивиле... У оно вријеме уопће нијесам имао осјећај да су Срби људи као и ми, да су и они нечији очеви, дјеца, браћа... Владало је тад велико користољубље (описује Бајрамовић операције МУП-а на пакрачком и госпићком ратишту). Нас је тридесетак ишло педесет метара испред првог тенка, ми смо чистили и ликвидирали кога смо затекли. Иза нас су ишли неки који су се називали мерчеповцима, и који су крали и палили куће... Мерчепам је говорио да Србима отимамо све, а да новац који нађемо у њиховим кућама морамо предати у штаб за куповину наоружања. Међутим, Трусић, Мерчеп, Рукавина звали Поп и Недељко Посавац су дијелили новац између себе“.

Бајрамовић сведочи о начинима изнуђивања признања заробљеника: „Палите затвореника пламеном из боце плина и онда га полијете оцатом, а то углавном радите по гениталијама и очима. Затим, постоји мали индуктор, полски телефон, па Србима прикључиш на то... затвореницима се истовремено у гузицу знао нагурати петожилни кабел, то би им оставили по пар сати да не могу сјести. Отваране су им ране по којима је просипана сол или оцат. Углавном нисмо дозвољавали да престану крварити“.

Миро Бајрамовић признаје да је убијао својим рукама али не и на своју руку. „Понављам, из Врховништва је била наредба

Етничко чишћење незабележено у новијој историји: крајинске избеглице

да се смањи постотак Срба у Госпићу... Својим сам рукама убио седамдесет и двоје људи, међу њима је било и девет жена“, каже и пита „није ли зато доиста заслужио бар скроман кафић? Јер, остали припадници његове и сличних постројби за вријеме и након рата постали су прави богаташи, а неки од њих – попут Мерчепа – и истакнути дужносници ХДЗ-а“.

О нестанку осјејских Срба новинар Драго Хедл описује: „ликвидирани су они четничке оријентације, али и они југословенских па чак и филохрватских увјерења. Зашто? Зато да се нико од њих не би могао осјећати сигурним и да би их што више отишло“.

Бољковац: Рат се могао избећи

Занимљив је исказ Јосипа Бољковца, министра унутрашњих послова Хрватске: „Рат се свакако могао избећи. Јер, пазите; имали смо Србе у полицији који су прихватили наш програм, имали смо дио Хрватске са српским пучанством који се није бунио, имали смо предсједника савезне владе, имали смо генерале Хрвате, па чак и неке Србе који су били спремни с нама сурађивати... Напокон, зашто у оних првих седамнаест мјесеци, када смо били најслабији, кад нисмо били признати, зашто тад није било рата? А зашто се потом у њега ишло, то је сада друга прича“?

На неком *стратејском* нивоу, по резону

новању аналитичара „Хрватске лјевнице“, тај рат је имао два важна циља: „Подјела Босне и Херцеговине и етничко чишћење, названо још и „хуманом размијеном становништва“.

Слично овом мишљењу резонују и председник Хрватског хелсиншког одбора Звонимир Чичак у свом обраћању Удружењу књижевника Мађарске у Будимпешти (о чему пише лист „24 часа“ у броју од 20. марта 1998. године, стр.8), када истиче да је у сукобу у бившој Југославији „приређен један крвави рат ради опсеија двојице појединаца“ према којима је Босну требало поделити, а она се могла, поделити само ножем, и никако другачије“.

„Када би „мерчеповци“ и њима сличне групе били само „изузеци и криминални ексцеси у једној иначе племенитој борби, онда би то исто Врховништво што год та ријеч иначе значила – још јучер против њих подузело одговарајуће кораке... Врховништво, међутим, шути. Тако се цели овај рат подвргава темељној редифиницији која ће његову „светост“ озбиљно довести у питање. Превише је масовних смрти недужних људи, безобзирне пљачке и мучења, и превише је шутње државе и јавности, да човјек себи не постави питање: није ли то све заједно био један смишљени, планирани злочин“? Тако завршава свој осврт на минули рат у Хрватској „Хрватска лјевица“.

Без заробљеника и све спалити

Хрватски листови „Ферал Трибуне“, „Национал“, „Хрватска лјевица“ и неки други доносе извештаје и сведочења о злочинима Мерчепове групе (16 припадника МУП-а) у Госпићу, Пакрачкој Пољани и другде.

„Ферал Трибуне“ од 8. рујна 1997. године преноси сведочења припадника Мерчепове групе. Игор Микеле за акцију у Госпићу каже:

„Када се полазило у акцију, наређење је обично гласило: „Без заробљеника“ и „све спалити“! Микеле се сјећа да су један Нијемац, кога су звали Саша и један Босанац који је живео у Њемачкој, тукли заробљенике, бушили им уши ножем, те тако долазили до имена осталих особа које су биле интересантне. На тај начин би се стварао списак особа који би се дао на увид Томиславу Мерчепу... Он особно је, колико се сјећа, убио 5-6 доведених заробљеника... Обично су заробљеници копали раке за оне који су тог тренутка требали бити ликвидирани... Једном приликом видео је у заводском подруму у Бујовици 11 убијених људи. Те људе су убили Миро Бришевац, Пико, Саша Антић и Тончи Јургец. А онда су о смрти Саше (Александра Антића који је био Србин) одлучили Мерчеп, Бранимир Главаш, Стипе Спојић, Звонко Трусић, Миро Бришевац. Егзекутор је био Микеле, што је, по његовом мишљењу, била провјера колико је послушан и спреман да изврши наређења. Да то није учинио мисли да би он био сљедећи на реду“.

Мирослав Бришевац сведочи: „Из комби возила извадили су по два заробљеника доводили их до самог улаза у подрум куће и пуцали по њима... Бришевац у исказу (пред инспектором Илијом Залотом у Загребу 23. просинца 1991. године), вели да на мјесту догађаја, у селу Бујевци, није било посебне наредбе да се пуца по заробљеницима, све се подразумевало, видео је шта

Промоција књиге „Хрватска олуја - документи“

КОРЕНИ СУКОБА

У сали за промоције Медија центра „Одбрана“ 5. фебруара суду јавности

предата је књига „Хрватска олуја – документи“ др Станка Нишића, пуковника у пензији и истакнутог војног публицисте.

О књизи су говорили генерали у пензији проф др Ђорђе Станић и мр Петар Шкрбић, бивши министар спољних послова Републике Српске Слободан Јарчевић, директор Документарно-информативног центра „Веритас“ Саво Штрбац и аутор.

Многе су чињенице изнете и то управо оне о којима се мало зна. Професор др Ђорђе Станић говорио је у Србима у Крајини који су се тамо населили у прошлости, али и о аспирацијама Хрвата на тај део територије.

„Усташност је суштинска особина, непролазна, некад притајена, некад отворена. Док постоје Хрвати, постојаће и њихова суштинска особина, без обзира на то да неки од њих то не би желели. Ових дана се поново испољава у Вуковару против ћирилице, рекао је мр Петар Шкрбић, генерал-потпуковник у пензији.

Саво Штрбац је изнео многе злочине које су починили хрватски бојовници, а

Слободан Јарчевић открио да су Срби из Крајине неколико пута хтели да попишу мировни план 3-4, али да је хрватска страна то стално избегавала.

„Идеја за објављивање ове књиге била је да се документују, разјасне и предоче јавности корени и историјска дубина сукобљавања Хрвата и Срба као два највећа словенска народа на Балкану (зато је књига и штампана у латиници), да се оголе истине о геноцидним намерама хрватских владара над Србима и, евентуално, извуку поуке и поруке како даље градити сусетске односе у променим геополитичким односима у Европи. „Олуја“ је само завршни чин грађанског рата у Хрватској, за који Хрвати хвале да су у њему победили и сваке године прослављају резултат те победе. (Цицерон: Сваки грађански рат је грозан, а најгрозније у њему је победа), рекао је између осталог др Станко Нишић.

Изабране текстове из књиге, надахнуто је, маниром врхунског спикера, говорила Зора Цветковић, начелник одсека у Медија центру Одбрана. 3. П.

други раде, а онда се и сам прикључио, да не би био он тај који није судјеловао, што би по његовој процени могло бити штетно и по његов живот“.

За двојицу заробљеника из Госпића Бришевац прича: „одвезли су их комбијем на пут између Госпића и Оштрија, а негде на

КАКО ДО КЊИГЕ

Књигу др Станка Нишића, пуковника у пензији, „Хрватска олуја – документи“, чије делове преносимо на страницима „Војног ветерана“, можете набавити путем телефона: 064/37-222-15.

На 322 странице аутор је истражио корене сукоба Срба и Хрвата, припреме за операцију „Олуја“, ток и реакције после завршеног рата. Користећи се обиљем докумената, међу којима је велики број из страних извора, Нишић је истражио и злочине које је хрватска војска починила према становништву Српске Крајине. Аутор је дао и зачаран допринос разоткривању идеје геноцида над Србима у Хрватској.

Књига је писана веома јасним језиком и стилем. Представља драгоцено шtivo за научнике који ће у будућности истраживати рат у Српској Крајини, али и свакоме кога занима шта се то догађало у Хрватској крајем минулог века.

пола пута зауставили су аутомобил над некаквом провалијом... извели су прво млађега, довели га до провалије и сви из разноружја (њих шест) пуцали у њега, а како је пао на самом рубу гурнули су га у провалију. Послије тога изнијели су старијег заробљеника из комбија јер није могао ходати од добијених батина, поново су пуцали у њега, а након тога га гурнули у исту провалију“.

Муниб Суљић (припадник МУП-а Хрватске) у вези са одвођењем људи са загребачког подручја изјавио је: „Све наредбе у вези са провјерама станова, одузимањем оружја и одвођењем особа из станова са подручја Загреб издавао је Звонко Трусић који је цедуљице са исписаним подацима остављао у канцеларији павиљона 22 на Загребачком велесајму, и онда који би први дошао у канцеларију од њих, добио би ту цедуљу и морао је извршити тражене провјере. Ухваћена је и извесна Марина у Ријеци и доведена на Велесајам гдје је испитивао Џемал Палош. Након тога је изјавио: „Тата (Мерчеп) је рекао – за Пољану“. Причало се да је Маринин отац припадник КОС-а и да је из тих разлога треба ликвидирати“.

Небојша Ходак се вратио из Минхена, где је са Милошем Савићем крао по трговинама. „С Милошем хапси Миленка Чукановића, код којег наводно проналазе шајкачу с кокардом и молотовљеве коктеле. Чукановића испитује и убија Павао Млинарић који је Ходака прије водио да краду по иностранству“.

О економској политици Србије, страним инвестицијама, корупцији

ГРАЂАНИМА САМО ДУГОВИ

- Држава једнима отима, а другима даје бесплатно
- Већом потрошњом, у ствари јачамо туђу привреду

Влада Србије наставља политику прекомерне потрошње, која и даље само оснажује увоз. Домаћи ресурси се продају странцима, јер ми, тобоже, не унемо њима да управљамо. Заузврат, новцем од продатих фирми се пуни буџет, да би се неко њиме поново бахатио.

Овако привредне прилике у држави, у разговору за „Новости“, описује Данијел Цвјетичанин, економиста и професор на Универзитету Сингидунум. Он напомиње да такав модел економске политике, какав већ годинама воде разне владе, само доприноси бујању корупције, док становништво све више грца у дуговима.

• Да ли је ова влада изабрала добар пут да изађемо из рецесије?

- Не верујем да ико може да препозна пут који је наша власт изабрала за излазак из привредне кризе. Оно што сви виде - наставља се примена модела прекомерне потрошње, која се ослања на задуживање и продају домаћих ресурса. Наши самозвани „експерти“ папагајски понављају иначе тачну тврдњу да раст потрошње повлачи и раст производње. Међутим, када у Србији расте потрошња, најчешће се као последица јавља раст увоза, а не домаће производње и запослености! Повећањем домаће потрошње, јачамо туђу привреду и економију, а становништву Србије товари се на леђа само нови дугови.

• Држава је продала странцима готово све што вреди, треба ли овакво „газдовање“ да буде судбина и „Телекома“ и „Електропривреде“?

- Снажне светске корпорације, државне и приватне, али и њихове владе и консултантске куће, инсистирају на преузимању стратешких сектора у државама, чији профити, према глобалној транзиционој доктрини, не смеју остати у рукама „домородаца“. Наше економске власти имају задатак да домаћу јавност убеди у то да смо апсолутно неспособни да сами управљамо овим ресурсима. Заузврат, приходом од продатих компанија ће се напунити државни буџет, па ће опет бити простора за маштовита „експертска“ трошкарена и инвестирања без крајњег рачуна.

• Пољопривредни производи су наш адут на светској пијаци. Шта добијамо продајом, или издавањем земље у закуп странцима, као на пример сада шеицима из Емирата?

- Било би сувише смело рећи „не добијамо ништа“, пошто су наше при-

Економиста и професор
Данијел Цвјетичанин

вредне власти, уз много труда, успеле да докажу да нису у стању да рационално искористе домаће пољопривредно земљиште. Изгледа да су ус-

пели да нас убеди да и то препустимо иностраним инвеститорима, који ће опет, заузврат, допунити буџет и одложити државни банкрот.

• Шта урадити да се смањи незапосленост, једна од највећих у Европи? Колико помаже да страним улагачима дајемо и по 10.000 евра за свако новотворено радно место?

- Држава је, без основа, убеђена да сама зна боље да инвестира од привредника. Зато новац пореских обвезника немилосрдно разбацује на бројне, и све бројније, субвенције. Једина отима, другима даје бесплатно, ето то је та логика!

Нећу ни да помињем колико овакви „модел“ погодују бујању корупције, пошто је регуларност процеса „субвенционисања“ тешко контролисати. Бројни корупционашки скандали то најбоље показују.

• Има ли рецепта да не плаћамо банкарима највеће камате и трговцима готово најскупљу храну на континенту и у окружењу?

- У економији не постоје универзални рецепти. Једино се поуздано зна да слободна привредна иницијатива, ослободена на владавини права и поштовање просторног реда, највише доприноси расту инвестиција, запослености, производње и потрошње. И то баш тим редом.

М. ПОПОВИЋ

Извор: Вечерње новости

Привредна сарадња Србије са афричким и азијским земљама

НАШИ ПРИЈАТЕЉИ

Последњих месеци привреди Србије је кренуло. Након потписивања уговора са Уједињеним арапским емиратама, нашим грађевинцима и индустријалцима отворено је тржиште у Анголи, где су уговорени замашни послови, а неки су у фази припреме за уговарање.

Први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић посетио је минутих дана 101. оклопну бригаду на Фунди, где је информисан о учешћу српских стручњака на поправци и одржавању оштећених техничких средстава и наоружања те јединице. Вучић се састао са 37 радника из Србије, који тренутно бораве у бази ове јединице у Фунди, 60км од Луанде.

Српски министар одбране Александар Вучић и анголски Ван Дунем присуствовали су полагању камена темеља за изградњу војне болнице, коју ће српска фирма „Планум“ из Београда, у сарадњи са анголским партнерима, изградити у периоду од четири године.

Министар Вучић је завршава посету сусретом председником Републике Анголе Жозеом Едуардом дош Сантошем, који је

и врховни командант војске, и том приликом предао писмо председника Републике Србије Томислава Николића. Тема разговора било је унапређење сарадње и економских односа двеју земаља. Током састанка двојица званичника констатовала су да је ова посета од изузетног значаја за покретање веће војне и економске сарадње Србије и Анголе.

„Ми овде имамо велику будућност, важне послове и искрене пријатеље. Истовремено, Ангола ће у Србији имати искреног пријатеља. Српске компаније ће имати више простора на анголском тржишту, а то значи и више посла за наше раднике, што је и најважнији циљ ове владе“, нагласио је потпредседник Вучић на крају посете Републици Анголи.

Ови пробоји у свет представљају изузетан успех српске економије. Остаје да се види да ли ће посрнуле фирме из наше земље моћи да удовоље свим захтевима страних партнера. Разграђивање привредног потенцијала под легендом приватизације и реструктурирања које траје више од једне деценије оставило је праву пустош.

Други проблем који може да настане јесте наплата извршених радова. Наиме, осамдесетих и деведесетих година наши привредници су обављали многе радове у афричким и азијским земљама, од којих неки нису ни до данас наплаћени. Верујемо да је држава у том смислу добила потребне гаранције.

Проглас Српског удружења „Ћирилица“ ЗАШТИТИТИ ИМЕ ЈЕЗИКА ОД КРАЂЕ

Од Министарства културе Републике Србије и Републике Српске се захтева да препоруче својим владама да сва штампана издања и публикације писане ћирилицом ослободе плаћања ПДВ

Делегација Српског удружења „Ћирилица“ предала је пре неколико дана Матици српској у Новом Саду писмо у којем брани ћирилицу од најновијих напада и оно је, као и низ претходних апела остало без адекватног одговора. Стога из Удружења подсећају шта је суштина идеје о борби за одржање и повратак ћирилице тамо где се више не користи и где је протерана у томе да ћирилицу подрже наши највећи ауторитети у САНУ, Мatici српској и Филолошком факултету.

Ево интегралног текста прогласа који је потписао председник Управног одбора „Ћирилице“ Добрица Ерић.

Свесни смо ситуације у којој се налази српски народ и свесни смо одговорности према искушењима која се намећу данашњим генерацијама. У циљу спречавања међународног колонијалног похода на српске земље и њиховог претварања у својеврсну културну и духовну колонију Запада и Хрватске, позивамо све патриотске снаге у земљи и расејању да нам се придруже у захтеву надлежним институцијама Републике Србије и Републике Српске:

Да САНУ одмах обустави штампање, издавање и финансирање српско-хрватског речника и крене са издавањем српског књижевног и народног речника.

Да Матица српска усвоји захтев и латинско писмо изостави из свог издања Правописа српског језика, где је наведено као стандардно писмо српског језика супротно историјским вредностима и супротно одредбама Устава Србије.

Подношење оставке или смену одговорних лингвиста Ивана Клајна и Мате Пижурце као и декана Филолошког факултета Александре Вранеш због спровођења језичке политике супротне Уставу и законима Републике Србије.

Да министарства културе Републике Србије и Републике Српске препоруче својим владама да сва штампана издања и публикације писане ћирилицом ослободе плаћања ПДВ.

Да министарства културе и просвете Републике Србије заштите српско

Песник Добрица Ерић председник је УО „Ћирилице“ (у средини)

име језика од крађе и преименовања и да то исто предузму код међународних организација и стручне јавности.

Да САНУ, Матица српска и Филолошки факултет категорички заштите сва књижевна дела која су у прошлости писана на српском језику поред ћирилице и другим писмима, јер такође припадају српској културној баштини, укључујући и комплетну дубровачку књижевност.

Да Скупштина Србије наложи јединицама локалне самоуправе да се таксе за истицање фирме (фирмарије) искључиво наплаћују када су исписане латиничним писмом (осим код припадника националних мањина).

Д. Башовић
Извор: Правда

Лични став

СВЕТСКИ ПАРАДОКС

Хиљаде накнадних извештаја, научних радова и књига показују да је НАТО починио агресију на Србију и Црну Гору 1999. године зато што је Србија омогућила шиптарској националној мањини на Косову и Метохији таква права каква нису присутна ни у једној другој држави Европе.

Шиптари су имали наставу у школама и на универзитетима на шиптарском језику, користили га у дечјим обдаништима. Имали своје научне установе, више радија и телевизија емитовало је програм на њиховом језику, а то се односи и на велики број часописа и новина. И књиге су издавали издавали на свом језику.

Шиптари су фалсификовали историјске уџбенике и записивали да су потомци Илира, а Илири су била само једно од српских племена у Антици.

Аутономна Покрајина Косово и Метохије је примала финансијску помоћ из буџета Републике Србије и буџета СФР Југославије.

Шиптарски политичари су радили у државним установама Србије, а државници из моравске Србије и Београда нису могли да буду запослени у установама Косова и Метохије.

Стотине хиљада држављана Албаније је дошло из Албаније на Косово и Метохију и никад нису примљени у држављанство Србије, а били су третирано као да јесу држављани Србије – што је непојмљиво у осталим државама Европе. Страни држављани у Немачкој, Француској, Енглеској и другим земљама, не могу се користити личним картама и пасошима тих земаља, као што су се држављани Албаније користили личним картама и пасошима Републике Србије, а поседовали су непокретну имовину као да су држављани – а не као странци.

Страни држављани у Енглеској, Немачкој, Француској и другим државама не могу тражити аутономију или проглашавати своје државе у Енглеској, Немачкој, Француској и другим државама – како су то учинили Шиптари у Србији, уз помоћ агресије НАТО-а 1999. године.

Закључити се може само овако: НАТО је извршио агресију на Србију и Црну Гору, јер су Србија и Црна Гора претерано дали права шиптарској националној мањини. На основу овог историјског сазнања, нека буду опрезне све друге државе на свету, јер ће НАТО обавити агресију на њих – ако буду некој од својих националних мањина обезбедиле онако висока демократска права, каква су шиптари имали у Србији и Црној гори.

Милорад Буха

КРАЈПУТАШИ – ЗАПИСИ О

Сведочанство о чувању отаџбине и брана забораву

Пише:
Милен Симић,
генерал
-поптуковник
у пензији

Поред породичног сећања на претке ратнике, које потомци преносе са колена на колено, ратничких одликовања, споменица, делова опреме и војних књижица које се чувају са подједнаком пажњом и брижношћу, а и славске иконе и кандила, историјских читанки, архива и музеја, Срби податке о ратницима исписују на споменицама постављеним у црквеним портама, на раскрсницама и поред путева који се због тога називају крајпуташи

У једној српској легенди каже се „Слобода се не поклања, него се силом осваја. Када погине војник, роди се звезда, када изгине цела чета – сазвежђе. Благо том народу који има више звезда од неба”.

Опет у једној руској народној песми, душе погинулих ратника за слободу претварају се у птице, слободно језде небом и штите свој народ и отаџбину.

Ако поверујемо легендама и песмама, онда српски народ стварно има више звезда него неба изнад Србије и више звездоносца но било који народ на свету, јер је своју слободу плаћао најскупљом ценом – животима и крвљу.

Вероватно је то разлог што се ово земаљско сећање на ратнике код Срба и записује различито у односу на све друге народе. Поред породичног сећања на претке ратнике, које потомци

преносе са колена на колено, ратничких одликовања, споменица, делова опреме и војних књижица које се чувају са подједнаком пажњом и брижношћу као и славске иконе и кандила, историјских читанки, архива и музеја, Срби податке о ратницима исписују на споменицама постављеним у црквеним портама, на раскрсницама и поред путева, па се они због тога називају крајпуташи.

Сведочанство уметника о животу и борби

Већина их је изграђена од клесаног камена, а по свом изгледу, квалитету уклесаних фигура ратника и текстовима представљају својеврсна уметничка дела о животу и борби српског народа.

Датирају од 14. века и највише их је очувано из периода Првог и Другог

српског устанка, ратова Србије против Турске од 1875. до 1878. године, те из Првог и Другог балканског рата и Првог светског рата.

Добрица Ћосић, познати српски књижевник, записао је „Крајпуташима се у српску народну културу уписују каменоресци, епски песници, градитељи споменика из доба рађања Србије”, а Никола Стајић, историчар и истраживач, „Записи на крајпуташима кажу да су сви били ратоборци за веру и слободу”. Један француски путописац, путујући Србијом тридесетих година прошлог века, поред осталог, записао је „Споменици ратницима поред путева поручују да слобода за Србе нема цену”.

Поруке исписане на крајпуташима намењене су потомцима, да би спречио заборав и ради славе жртвама за веру, род и отаџбину.

СРПСКИМ ЗВЕЗДОНОСЦИМА

ДОБРИЦА ЋОСИЋ, познати српски књижевник, записао је „Крајпуташима се у српску народну културу уписују каменоресци, епски песници, градитељи споменика из доба рађања Србије”, а Никола Стајић, историчар и истраживач, „Записи на крајпуташима казују да су сви били ратоборци за веру и слободу”. Један француски путописац, путујући Србијом тридесетих година прошлог века, поред осталог, записао је „Споменици ратницима поред путева поручују да слобода за Србе нема цену”.

Моћ примера жртвовања народу

„Ој Србијо, отаџбино, док у мени траје моћ, ја те браним дан и ноћ”, пише на једном, при чему је моћ у примеру узвишености жртвовања породици и широј породици и домаћинству као парчету отаџбине Србије.

На другом је порука путнику који пролази поред споменика.

„Застани, немој пожалити свога времена, прочитај како се чува отаџбина” или „Прочитај како су за веру, краља и отаџбину погинули Велимир Симић, војник српске војске, имао 35 година, негде код Зајечара, 1915. године, и Миодраг Велимиров син, војник југословенске краљевске војске у Немачкој 1944. године”.

На многим крајпуташима су само биографски подаци и припадност вој-

ној јединици, што је такође својеврсна порука.

„Милета Марковић, војник 3.2.1. батаљона, 4 п. пука, а погине за српску слободу у својој младости, у 26-ој години, на положају Крстац од аустро-немаца, 1914. године” или „Српски роде, приђи и реци Бог да прости. Овде почива Ранко Ђорђевић из Бџуше родом, бивши војник, престаје се у вечност шестог децембра 187. године”.

Брана забораву на српску голготу

Као јединствену форму споменика ратницима који су погинули на положајима, умрли после ратова у ратним болницама, умрли у туђини после повлачења из отаџбине, убијени или умирали на други начин у заробљеничким логорима, а нису сахрањени

на месним гробљима или породичним гробницама, многе крајпуташе данас убрајају у културно добро и сврставају их у туристичку понуду.

Најзначајније је што су крајпуташе, као породично потомачко власништво, брана забораву на српску голготу за слободу, част и достојанство.

Наиме, више споменика српских војничких гробаља широм Европе и северне Африке, већ дуже време је запуштено, препуштено зубу времена и пропадању.

У неким новоствореним балканским земљама, српска војничка гробља се брутално уништавају како би се уништили трагови српског постојања и докази да је то била српска земља.

Државе настале од република СФРЈ, и чињењем и нечињењем, саучествује у геноциду над српском прошлошћу.

О кризи сазнања, морала, примера
и ауторитета

ЧАСТ ЈЕ БИТИ ЧОВЕК

Та универзална категорија изузетноно је моћна покретачка етичка, социјална, духовна, заветна, обичајна и морална вредност личности, породице, народа, организација и институција државе и друштва

У циљу афирмације моралних вредности у нашем друштву за које се са оправдањем веома често тврди да су поремећене и да су узрок бројним недаћама у којима се налазимо, указује се потреба њихових суштинских преиспитивања, али и истинских тежњи да се за присутне моралне кризе пронађу путеви и друштво крене њима у извеснију и бољу будућност.

Када се постави питање: која је то социјална, етичка и морална вредност што може да ревитализује пољуљане темеље морала друштва и државе, онда се част јавља, не само као традиционално најуспешнија, него и традиционално најмоћнија и што је посебно важно, једина истинска снага. Уосталом, част је једина бранила етику кроз векове, како истиче један филозоф.

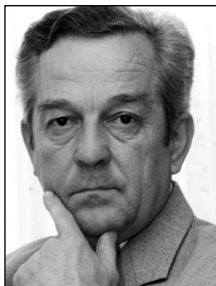
То да је на нашим просторима вршена систематска идеолошка и друга опструкција морала части, постоје бројни докази и чињенице. Дубоки корени наше кризе су узроковани управо тим потискивањем части и њеном заменом неким новим појмовима који немају, нити икад могу имати моћ, дух, снагу, утицај и етичку лепоту части. Пут части једини исправан правац пред нама. Част стрпљиво чека и немо опомиње, али попут клетве проклиње уколико се о њу огрешимо.

Погубност кризе морала

Уколико говоримо о части на југословенским просторима, онда се заиста може тврдити да је присутна криза њеног познавања, разумевања и поштовања од Првог светског рата до данашњих дана. Тај период би обухватао време Првог светског рата, затим међуратни период прве Југославије, потом време Другог светског рата, па време друге Југославије до ратова од 1991. године, затим последњу деценију 20. века, и на крају ову деценију 21. века.

У тим карактеристичним периодима, част је не само као етичка и заветна, већ и као службена и суштинска морална вредност била мање или више непожељна из више разлога. По том основу можемо говорити и о кризи морала. Наиме, много тога нечасног и злонамерног, споља и изнутра, имало је утицај на укупна несрећна и трагична догађања на просторима балканске ветрометине. Вековним сукобљавањем различитих страних освајачких, поробљивачких, политичких, религиозних и других интереса, историјски је наметало сложене, опречне и веома тешке услове живота, опстајања и борби

Пише:
др Раде
С. Н. Рајић,
пуковник
у пензији

нарочито српског народа.

Раније, сталан тренд злоупотребе и искоришћавања политички наивних, а посебно егоистичних мотива појединих одрођених делова српског народа, односно, касније комунистичко манипулисање братством и јединством, југословенством и антисрпством, стварало је такве прилике и стања где је постепено и плански превладавао тренд подрицања и опадања, односно преобликовања морала у готово свим сферама друштвеног, а индиректно и привредног развоја.

Такви услови су стварали и оживљавали ионако конфликтну политичку, верску и националну сцену од прокривене до отворене борбе честитог и непоштеног, истинитог и лажног, заједничког и себичног, великодушног и злобног, и праведног и дволичног, односно у ширем смислу - части и бешчашћа; при чему је ојачавао ово друго. У последње две деценије је то посебно изражено. Наиме, исмејавањем добронамерности, истине и правде и препакивањем историјских чињеница подржаваних лажима и монтираним облицима агресивне пропаганде, с друге стране; јасна је била и остала намера даљег сатанизовања, слабљења и разбијања нашег, односно матичног (српског) народа.

Духовна и морална вертикала

Како наш народ има једну специфичну водећу духовну и моралну вертикалу дату кроз комплексан косовски феномен, а путем њега и веома јасан однос према истини, правди, слободи, отаџбини, пожртвовању, великодушности и побожности, односно етици добра у ширем смислу значења, то су сукоби различитости у односу на друге сународнике из подстицања, подршке и помоћи споља, веома често доносила велике несреће свима, Србима посебно. Шта год да добронамерно оцењујемо или вреднујемо

из тих периода, било да се ради о догађајима, личностима, партијама, организацијама, последицама итд, из угла части, свакако да можемо доћи до тако неопходних истинских сазнања и правичних решења, која опет многим нису била потребна, односно, била су непожељна па чак и опасна.

Такво стање је углавном присутно и данас. О части се у принципу мало зна, односно, може се рећи да постоји једна криза сазнања о етици, моралу и духу части, не само код човека појединца, у породици и друштву, већ и у оним организацијама, удружењима, институцијама где њен дух и култ морају имати изражен, па и пресудан утицај. Овакво стање неминовно доводи до израженије кризе морала, поготово када се у школству, односно васпитно-образовним установама не посвећује тако потребна пажња оном најтежем и најзначајнијем садржају васпитања – васпитању части и достојанства.

Част је изузетно моћна покретачка етичка, социјална, духовна, заветна, обичајна и морална вредност личности, породице, народа, организација и институција државе и друштва. Она је пре свега моралне вредности и духа и углавном је присутна у већем или мањем обиму у држави и друштву зависно најчешће од социјалних прилика и степена осећања части. Ако се говори о моралној кризи, тада је пре свега реч о кризи части, јер је она кичма морала. Колика је моћ части најбоље се види из низа веома бројних изрека и народних пословица, као и мисли наших али и светских великана. Наиме, сликовито и уверљивије речено - без части: политика је пропаст, власт је насиље, правда је фарса, моћ је самовоља, богатство је плачка, а привреда је беда; слобода постаје јавашлук, уметност кич, култура безобразлук, храброст разбојништво, а понашање простакул; честољубље прераста у похлепу, васпитање у егоизам, понос у улизништво, служба у неверство и издају; а љубав без части постаје морална, естетска, физичка и духовна порнографија.

Слава и народна светиња

Вреди напоменути поруку једног филозофа где стоји: „Част једина високо држи заставу својих неписаних закона, начела и принципа. Она брани људско достојанство, и напада душу људску славним традицијама и побудама на све највредније и најплеменитије у животу.“ А Његош нас подсећа и опомиње на предачки завет: „Част је слава, светиња народна.“

Уколико озбиљније анализирамо моралне вредности у нашем друштву и држави уз тренд који се намеће (мада је слична ситуација и бројним другим државама), онда видимо да је част некако непожељна. Боље рећи за њу повремено постоји само формално али не и суштинско залагање. На том плану је спектар споља диктираних активности да се становништво, а код нас посебно српски народ, учини пасивним прво на сва манипулисања и изабљивања, а потом и постепена злостављања до коначног оробљавања. Сведоци смо општег и перфидног напада на храброст - најважнију врлину и услов части. То се уочава кроз врло модеран (утрендован) и промовисан термин „стрес“, јер се стално праве нове и нове и различите „стресне“ ситуације. Између осталог, тим путем се на обилазан начин, разбијањем храбрости, прави амбијент поу-

здано плашљивих и кукавних људи, који су неспособни да се за било шта вредно, озбиљно, племенито, срећно и добро боре и изборе. Наиме, праве се људи без осећања достојанства и части; људи егоисти, потрошачи, индивидуе (самодовољна бића), „ликови“ („фаце“); бића који ће постепено постајати „моралне нуле“.

Ако се осврнемо на само неке савремене обезличене, потрошачко-материјалистичке термине које све чешће чујемо у свакодневном говору, онда то лепо уочавамо. Човек је појединац, „лик“, супружници су „партнери“ где се маргинализују родитељски и брачни односи на рачун пословних и слободно интимних; жена је успешна ако је „остварена“ у смислу слободног, атрактивног и ангажованог. Ми не разговарамо него „комуницирамо“, не живимо него „функционишемо“, не удвара се него „стартује“. Ако се неко заљубио он се „напалио“, више се не образујемо, већ „едукујемо“, итд. Што је најгоре, децу као „клинце“, односно ексеру, смештамо у јефтин фонд грађевинског материјала, док су нам керови и мачке постали „кућни љубимци“. (Шта онда у оваквој замени, где би управо деца морала да буду први и једини кућни љубимци, да очекујемо од те деце?)

Ауторитет и страхопоштовање

Осврнимо се и на кризу примера. Популарне личности су у тренду; оне су примери за углед и подражавање. То су углавном личности које видимо на насловним странама бројних листова и часописа. Оне су најчешће присутне у актуелним причама, сликама и емисијама политике, спорта и естраде. Када би се направила анкета о на пример најпопуларнијим личностима код нас, па са тог списка узели првих стотину, а након неког времена на анкету о најчаснијим личностима сачинили нову листу, и са ње узели првих стотину, онда би тек видели знатну разлику коју опредељује и вреднује суштински, односно морални и етички смисао њихових дела. Питање би било следеће: Колико би се из оних стотину најпопуларнијих нашло на овом другом списку? Ако би такве анкете провеле и на нижим нивоима и социјалним срединама, онда би из угла морала могли да видимо једну кризу примера у којој знатно више доминирају они популарни у односу на часне. Дакле, ако имамо мањи број истих лица на оба споменута списка, онда се јасно потврђују уверења о кризи морала у светлу кризе примера. Међутим, колико би имали ситуацију да се већи проценат таквих личности јавио на оба списка, онда се не би могло говорити о кризи примера, а то би значило ни о кризи морала.

Када је пак реч о ауторитету, онда вреди истаћи следеће. Ауторитет представља утицај који неко или нешто, на пример: чин, дело, принцип, институција, одредба, пропис, закон, изрека, мисао, итд. има или врши на другога на основу поштовања, осведочености, уверљивости или духовне снаге. Он дакле тражи добровољно поштовање уз сопствено уверење да неко или нешто има осведочену вредност. Гради се на снази уверљивих аргумената, умног сагледавања целине, непосредног доказивања или провере на делу, и на независности и непотчињености других. Уколико се он гради уз присуство силе или било које друге врсте присије, онда се ту не може говорити о ауторитету, већ о страхопоштовању или не-

Отаџбина изнад свега: одбрана традиционалних породичних вредности

чем сличном. По том основу делује анахорно, ако говоримо о ауторитету нашег судства, када нам судове штите полицијци. Сличан је случај са школама чије су фасаде ружне и ишкрабане спрејовима. То је јасан доказ да не постоји потребан ниво ауторитета школе као просветне, васпитне па и културне установе; затим ни учитеља, наставника и професора који у њима раде. Посебан случај је био однос према химни „Хеј Словени“. Сличан однос се могао осетити и видети према државној и војној застави, потом кроз различит однос грађана према уставним, законским и правним одредбама, итд. Уколико би се говорило о постојању ауторитета код политичара, ту било озбиљних дилема, бројних коментара и разних оцена.

Отаџбина изнад свега

Дакле, ако би имали ауторитет достојан озбиљног политичара, онда би он у себи обједињавао и пример, и углед, и гаранцију и достојанство своје и других. Тек у таквим околностима рада и ангажовања, овај ауторитет би подстицао и стварао слободне, самосвесне и оригиналне личности у одговарајућим социјалним срединама и друштвеним организацијама и заједницама. С друге стране то значи, да се ауторитет не сме и не може изграђивати на самовољи, личним или ускостраначким интересима. Напротив, он мора почивати на опште прихваћеним начелима и заједничким интересима у одговарајућем правно уређеном систему у држави и друштву. Због свега наведеног, ауторитет требају да имају не само они који се баве политиком и судством на пример, већ и сви они који се налазе у функцијама васпитача, вођа и уопште руководиоца, односно старешина.

Сведоци смо све чешћег уверавања да се налазимо у једној посебно тешкој и безизлазној ситуацији. Може се тврдити да су нам Отаџбина и Српство опасно угрожени. При том ваља подсетити да смо као народ били и у тежим временима, околностима и ситуацијама, па је било излаза и напретка. И ово неко незнање је, како наводи један аутор, сигуран путоказ да се не можемо ослонити на друге, већ да морамо свим својим снагама кренути (поуздано провереним а примерено новим условима) јасним смером напред. Тај смер ће дати правац, циљ, задатке, обавезе и резултате. На том путу и

смеру по духу предања значајно место заузима част. Она подсећа и опомиње, али кажњава па и проклиње, ако се о њу огрешимо. Зато, гледано из угла части, смер која она даје је следећи:

Интересе Отаџбине и нашег народа ставити на прво, друго и треће место.

Супротставити се и зауставити кризе примера, ауторитета, чести и морала.

Обновити и афирмисати основе пољугане моралне вредности у држави и друштву по вредностима, моћи и духу части.

Обновити и афирмисати моралне постулате службене части друштвено најважнијих професија.

Оплеменити систем васпитања и образовања деце и омладине вредностима и духом достојанства и части.

По духу слоге, достојанства и части супротстављати се свим пороцима, невољама и злом савременог друштва.

Са новим сазнањима и уверењима по духу завета: слоге, части, достојанства и националног поноса кренути у извеснију и бољу будућност.

Одбрана традиционалних породичних вредности

По том смеру, за почетак, ево само неких важних тема којима се може објашњавати, подстицати и васкрсавати племенити, осведочени и плодотворни потенцијал морала и духа части. Оне би на пример биле следеће: О части и њеној етичкој, моралној и духовној снази; Част у супротстављању пороцима савременог друштва; Част, понос, родољубље и патриотизам; Част у очувању и одбрани традиционалних породичних вредности; Част, достојанство и патриотизам као основе моралног васпитања деце и омладине; Косовски феномен и његова етичка и морална основа добра; Етичка основа и актуелна вредност Лазареве клетве; О полној части – традиционални и савремени осврт; Мир као универзални идеал части; Част пред нападима егоизма, материјализма и космополитизма; Моралом части у борби против корупције и криминала; Част и наше време – о кризи сазнања, морала, примера и ауторитета; О службеној части и њеном утицају у држави и друштву; Геноцид над српским народом у светлу части и бешчашћа; Интелектуална, научна и политичка елита пред изазовима части и духа времена; Национални интереси, част и политика; О нашој дијаспори по духу завета и части; и Наук Српству: Пут спаса је пут завета: слоге, части и достојанства.

За поуку је вредно споменути једног француског филозофа који је оцењујући дубоку кризу током половине 19. века записао следеће: „У времену када ово пишем, људи се подсмевају свему и свачему, само части не.“

Надајмо се да и ми као народ још нисмо и нећемо доћи у такву ситуацију ма како то неки желели.

Животна прича генерала
који је погазио официрску реч

КАЈАЊЕ И ПОКАЈАЊЕ

„Његова светост патријарх српски господин Иринеј позвао ме је да будем присутан током пријема који је затражио један високи официр, генерал војске из државе која је чланица НАТОа. Генерал је два месеца пре тога замолио да га патријарх прими, али не наводећи детаљно разлог посете”, почео је своју причу владика ремезијански Андреј...

Др Андреја Томановић

На Јованџдан одох у Шабац да владници Лаврентију честитам Крсну славу. На славском ручку окупило се тридесетак гостију. Све знана и драга лица. Разговор тих и одмерен. Саговорник се без прекидања слуша, а он опет гледа да са што мање речи каже оно што жели. Негде око половине ручка, уз другу чашу вина, придиже се владика ремезијански Андреј и браним речима обрати се домаћину и гостима. Током здравице он се извини присутнима и домаћину што ће нам препричати један догађај који се одиграо у децембру месецу 2012. године.

Прича гласи:

„Његова светост патријарх српски господин Иринеј позвао ме је да будем присутан током пријема који је затражио један високи официр, генерал војске из државе која је чланица НАТО-а. Генерал је два месеца пре тога замолио да га патријарх прими, али не наводећи детаљно разлог посете. На разговор генерал је дошао у пратњи војног изасланика из амбасаде државе чији је држављанин био и још двоје службених лица. Током разговора који је био протоколарне природе и трајао једва двадесетак минута, патријарх се поздрави са гостима, а мене замоли да им покажем унутрашњост Патријаршијског двора. Госте поведох до капеле Светог Симеона и кренух да им причам о Житију оца Светог Саве, кад ме генерал извињавајући се прекину и рече осталима из пратње да напусте капелу и ми остадосмо сами. Тад из унутрашњег џепа од одећа извади једну малу фотографију, величине као за пасош, и упита ме да ли познајем лице са слике.

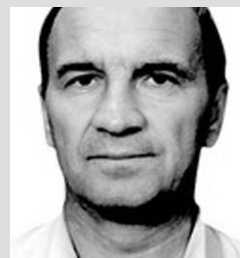
Пажљиво погледах, видех да је у питању мушкарац, али мени непознат, што и рекох. На то генерал рече: „Због овог човека ме и дању и ноћу мучи савест, и ја сам морао да дођем у Београд да видим патријарха и да изразим кајање због свега што сам урадио. Наиме, кад су НАТО снаге ушле по Кумановском споразуму у Приштину, ја сам затекао овог човека који се звао Андреја Томановић и који је радио као лекар у приштинској болници како се пакује и спрема да напусти град. Ја сам га од тога одговорио и рекао да су нам сад лекари најпотребнији и дао му чврсту официрску реч да му се ништа неће десити, и да му ја гарантујем безбедност. Он ме је послушао и остао. Сутрадан кад сам дошао у болницу њега није било. Својим официрима обавештајцима сам наредио да га пронађу. После неколико дана потраге добио сам извештај да су Албанци доктора масакрирали, извадили му све унутрашње органе, а остатке тела бацили. Од тад моја мука не престаје јер сам се осећао кривим за његову смрт, што уистину и јесам био, и што сам погазио официрску реч. Имао сам потребу неком да ово испричам и затражим опроштај, ако је опроштај могућ за ово недело које сам учинио.”

Саслушао сам га без речи, настави владика Андреј причу и читао му молебан за спас душе. Кад сам га испратио одмах сам отишао до своје канцеларије, сео за компјутер и пронашао да је др Андреја Томановић био један од најчувенијих хирурга на Косову и Метохији, да је рођен у Дубровнику и да је имао шездесет година кад су га зликовци убили. Епископ Андреј је завршио своју причу и заједно са свима нама пожелео многаја љета владници Лаврентију.”

Ручак се наставно у потпуној тишини. Свако од нас је био заокупљен сопственим мислима и утиском који је на њега прича оставила. Полазећи са славе затражио сам од владике Андреја благослов и добио га да његову причу саопштим и читаоцима „Печата”. Ако сте причу већ чули не замерте. Не умет ишта паметно рећи, зато ћу вам подарити неколико стихова Петра Петровића Његоша који се тачно пре двеста година, 1813. родио.

Драгомир Антонић

Извор: ПЕЧАТ

Пише: професор др
Милан Мијалковски

**Чудно је да наши експерти
за националну безбедност
не настоје да дешифрирају
актуелну стратегијску
геополитичку превару. С
тим у вези, запитајмо се да
ли је синтагма „паралелне
институције” одговарајућа?**

У решавању било ког спорног проблема две стране, крајњи исход углавном зависи од начина како употребљавају расположиву моћ. Али пресудну предност, а тиме изгледну победу, често постиже страна која успе да обмане (превари) противничку страну.

Зашто је важно имати на уму ове чињенице? Зато што албански терористи на Косову и Метохији и њихови инострани спонзори очигледно покушавају да обманом добију дозволу Србије за успостављање квазидржаве Косово на територији државе Србије. Суштина њиховог лукавства састоји се у потенцирању хитног решавања наводног проблема на северу Косова, познатог као „паралелне институције”, чијим би евентуалним укидањем била остварена замишљена стратегијска превара. Неопрезност власти наше државе, изражена претходних година кроз запетљавање у замку „паралелних институција”, снажно је подстакла агресивност друге стране у правцу неодложног решавања тог „највећег проблема”. Замка се исказује у виду ултиматума Србији да учествује у урушавању сопственог територијалног интегритета за изгледну „награду”, добијање датума за почетак преговора о приступању ЕУ. Актуелни „рововски рат” у вези с дотичним проблемом између заговорника квазидржаве Косово и Владе Србије карактеришу супротстављени ставови: „Без укидања паралелних институција на северу Косова нема датума за почетак преговора са ЕУ” – „Паралелне институције неће бити укинуте”.

Чудно је да наши експерти за националну безбедност не настоје да дешифрирају актуелну стратегијску геополитичку превару. С тим у вези, запитајмо се да ли је синтагма „паралелне институције” одговарајућа? Шта је то

Шта је на
Косову и Метохији
„паралелно“, а шта
илегално

ЗАМКЕ

него смишљена подвала! Ради њеног раскривања неопходно је поћи од чињенице да у свакој држави функционише суверена власт. Нажалост, у неким државама носиоци екстремизма и тероризма покушавају да на једном делу или на читавој територији државе оспоре дотичну власт. Уколико су у томе успешни, успостављају илегалне институције. Међутим, такви противзаконити поступци не значе да такве институције представљају власт нити паралелне институције државним институцијама. Напротив, реч је о илегалним, нелегитимним институцијама.

Албански екстремисти су такве илегалне институције успостављали на делу територије Косова и Метохије од 1990. до 20. јуна 1999. године. У складу с Резолуцијом 1244 СБ УН, те институције су 20. јуна 1999. преименоване у Привремене косовске институције, иако су кључну улогу у њима имали припадници терористичке ОВК. Наравно, те институције нису биле паралелне ничијој власти нити су биле суверене, јер такве надлежности имао је Уник. Албански екстремисти су 17. фебруара 2008. својевољном одлуком о једностраном проглашењу „независног Косова“ ове привремене институције поново претворили у илегалне институције јер су том одлуком грубо прекршили Резолуцију 1244. Од тог тренутка до данас неосновано инсистирају на укидању легитимних српских институција на северу Косова, које називају „паралелним“. Међутим, реч је о легалним и легитимним институцијама, у складу са Уставом Србије.

Очигледно је да у вези с актуелним спорним питањем Владу Србије треба да карактеришу одлучност и ултимативност за укидање илегалних албанских институција на Косову и Метохији, а не нечији захтеви за укидање „паралелних српских институција“ на северу Косова. Већи је и ургентнији проблем решавање проблема повратка прогнаних Срба и других неалбанаца на Космет. Неопходне су и ефикасније акције међународних мисија на Космету ради обезбеђивања владавине закона уместо садашње владавине насиља и криминала.

Милан Мијалковски

**Аутор је Професор Факултета
безбедности Универзитета
у Београду, пуковник у пензији
ИЗБОР: Политика*

Актуелна војно-политичка догађања

ТРАЖЕ ОД СРБИЈЕ ДА БУДЕ ПОДАНИК

Запад сматра да Балкан није довољно уситњен, па политика из 1914. поново прети региону, упозорава Радослав Гафиновић. Америка и ЕУ подстичу албанску националну препотентност и гурају југоисток Европе у нове ратове

Западне силе сматрају да још нису дисциплиновале Србију, нити су државе на Балкану довољно уситњене, упозорава проф. др Радослав Гафиновић, научни саветник у Институту за политичке студије у Београду. По његовим речима, политика материјалног разарања Србије сада је еволуирала у подмукло уништавање моралних и духовних темеља.

- Циљ такве политике је стварање поданичке државе која је понизна и неспособна за самостално функционисање - сматра проф. др Гафиновић. - Зато нам се под маском слободе намеће њена карикатура, разграђују се традиције и родољубље, подвргавају се руђу све вредности које су вековима красиле српски народ. Сврха политичког и културног насиља је да сами себи укинемо национални идентитет. Силе које су нам бруталном агресијом отеле Косово и Метохију, сада траже да га се одрекнемо и оправдамо њихов злочин.

Саговорник „Новости“ каже да је велика сличност између политике ултиматума на почетку 21. века, с притиском Аустроугарске из 1914. да прихвати кривицу и одговорност за већ испланирани светски рат. Он подсећа да су почетком 20. века немачки капиталисти и њихови политичари отворено сугерисали својој јавности да је неопходно да се освоји потребни „животни простор“ на истоку, извору богатства. Током деvedстих, иста теза могла се чути од високих функционера америчке администрације.

- Почетком 20. века највећи савезник Немачке, а могло би се рећи и поданик Аустроугарска монархија у пројекту „Drang nach Osten“ требало је да освајањем простора Балкана дође до Солуна. Србија је томе била главна препрека, и зато је напад на њу био неизбежан, чекао се само повод. Садашња ситуација се разликује утолико што је реч о другој сили која омиљеном поданику обећава Србију - каже др Гафиновић.

Он сматра да није наодмет размислити о будућности Балкана на коме су Албанци једини амерички савезници, у поданичком смислу.

- Њима се зато толеришу све терористичке активности, а ЕУ затвара очи пред чињеницом да су они генератор проблема европске безбедности. То подстиче албанску националну препотентност, која се неће задовољити сесесијом КиМ од Србије. Они већ планирају стварање „великог Косова“ с деловима Македоније, Црне Горе и ју-

Проф. др Радослав Гафиновић

гоисточне Србије, а након тога федерални или конфедерални савез са Албанијом. Стварање велике албанске државе највероватније ће изазвати њен отворен сукоб са Србијом или Грчком, што би изазвало додатне турбуленције или пак нови рат на Балкану - каже проф. Гафиновић

Професор Гафиновић види велике сличности и у оспоравању права Срба на Космету да се боре за постојање и опстанак, са готово идентичним проблемима народа у Босни и Херцеговини у време аустријске окупације, после Берлинског конгреса.

Наш саговорник каже да је Србији данас неопходна елита какву је имала с почетка 20. века, јер су и изазови веома слични тадашњим.

Паралела данашњег времена са 1914. није случајна, јер се уочи обележавања стогодишњице почетка Првог светског рата 2014. године појачава кампања старих оптужби упакованих у савремене књиге и филмове, упозорава др Гафиновић.

- Већ годинама имамо прилику да чујемо хабзбуршке тезе да су Срби неизлечиви реметилачки фактор на Балкану. Нажалост, западни „mainstream“ политичари и њихови медији и историчари понудили су хабзбуршко решење: Србе треба „пацификовати“ ратом, економским мерама и притиском да прихвате кривицу за агресију чије су жртве били. То посипање пепелом по глави било би оправдање за досадашње, а бојим се и будуће поступке неких западних сила на Балкану - каже др Гафиновић.

Б. Субошић
Извор Новости

Пише:
Крстан
Милошевић

Седам деценија од чувене Битке на Неретви

РАЊЕНИЦИ НИСУ ОСТАВЉЕНИ

Током једне од најхуманијих војних операција које је предузела НОВЈ током Другог светског рата, Главна оперативна група нашла се у веома критичној ситуацији. Уместо покушаја пробоја, она је у оперативном окружењу морала да сачека колону рањеника и болесника, који су се налазили између Прозора и Равног. Да несрећа буде већа, најпогоднији пут за пренос рањеника, преко Коњица, био је затворен.

Крајем 1942. године настала је одлучујућа прекретница Другог светског рата. Црвена армија је у тешким и крвавим борбама око Стаљинграда створила услове за противофанзиву, па су Југозападни и Донски фронт, 19. новембра, предузели велики напад, а наредног дана се укључио и Стаљинградски фронт. За само три дана они су разбили две румунске армије, а код Стаљинграда опколили фон Паулусову 6. и делове 4. оклопне армије. Већ 2. фебруара 1943. године, опкољене немачке снаге су принуђене на капитулацију, па је Црвена армија коначно преузела иницијативу.

У северној Африци, ојачана 8. британска армија започела је 23. октобра офанзиву код Ел Алајмена, до краја месеца пробила положаје италијанских и немачких трупа и прешла у гоњење кроз Египат. Први ешелони англо-америчких снага 8. новембра су се искрцали код Казабланке, Орана и Алжира. Како су немачке јединице 27. новембра успеле да заузму Тулон, француски команданти су одлучили да потопе флоту која се ту налазила. Истовремено, на Пацифику су америчке поморске снаге поразиле јапанску флоту у Коралном мору и код Мидвеја (3. до 5. јуна) и успешно искрцале на острво Гвадалканал. У насталој ситуацији, немачка Врховна команда је проценила да ће савезничке снаге, пошто заузму северну Африку, освојити Сицилију и Сардинију, а потом предузети инвазију на Апенине и Балкан.

Одбрана слободне територије

Видећи да се слободна територија у западном делу Југославије простира од обалног дела Јадрана до долине Саве, Немци су одлучили да развију „Титову државу“ (како су је тада звали) још у току зиме, пре него што се НОВЈ повеже са савезницима. На састанку Хитлера, команданта Југоистока и Анта Павелића, одржаном у Хитлеровом штабу у Виници (Украјина) новембра 1942. године, разматране су мере које треба хитно предузети. На новом састанку, 18. и 19. децембра, овога пута у Растенбургу (Источна Прусија), између Хитлера, начелника генералштабова и министара одбрана Немачке и Италије, постигнут је договор о извођењу великих операција против НОВЈ. Том приликом, сем осталог, одлучено је да

немачке и италијанске јединице разоружају четничке снаге Драже Михаиловића, ценећи да ће „престати потреба да оне постоје после уништења партизана“.

Сумњали су у њихову лојалност у случају савезничког искрцавања.

Хитлер је команданту Југоистока поверио вођење операције против НОВЈ. На састанку у Риму, 3. и 4. јануара 1943. године, одлучено је да се изведу три операције: „Вајс-1“, за уништење јединица НОВЈ на простору између Карловца, Огулина, Книна, Приједора и Глине; „Вајс-2“, за уништење партизана између Дрвара, Ливна, Јајца и Кључа; „Вајс-3“, за разоружање четника у Херцеговини и Далмацији. Наређено је да две немачке дивизије, једна од Карловца, а друга од Санског Моста, брзим наступањем према Босанском Петровцу, „пресеку ослобођену територију“ и „чврсто држе поседнуте комуникације“, како би спречиле маневар партизанских јединица. Предвидели су да за тај задатак употребе немачке 714, 717, 369. и 7. SS „Принц Еуген“ дивизију, делове 187. дивизије, две домобранске бригаде, делове италијанских дивизија „Бе“, „Ломбардија“ и „Сасари“, усташко-домобранске снаге (4 батаљона) и веће групе четника. Јединицама је наређено да „покупе све мушкарце старије од 15 година и упуте у концентрационе логоре“. За почетак операције одређен је 20. јануар 1943. године. За планирану операцију било је прикупљено око 45.000 немачких и 24.500 италијанских војника, око 5.500 усташа, 4.000 домобрана и 1.500 четника.

Упоредно посматрано, толико су тада Немци и Италијани имали код Ел Алајмена.

Маневри снагама и жестоки сукоби

На слободној територији су се тада налазили 1. босански (4. и 5. дивизија) и 1. хрватски корпус (6, 7. и 8. дивизија, 6. и 14. бригада). Три дивизије (1. и 2. пролетерска и 3 дивизија) су се налазиле под непосредном командом Врховног штаба, док је 9. дивизија била у формирању, изван непријатељског обруча. Чим је почела офанзива непријатеља, Врховни штаб је одлучио да приступи остварењу своје раније идеје о „продору јединица НОВЈ у источне области Југославије“. По наређењу врховног коман-

данта од 27. јануара, 1. босански и 1. хрватски корпус су добили задатак да „штите слободну територију и успоре надирање непријатеља“, а Главна оперативна група (1, 2. и 3. а касније 7. и 9. дивизија) „одмах пређе у противофанзиву, разбије непријатељеве снаге у долини Неретве, а затим преко Херцеговине, Црне Горе и Санцака избије у јужну Србију“. Та одлука је имала стратегијски значај.

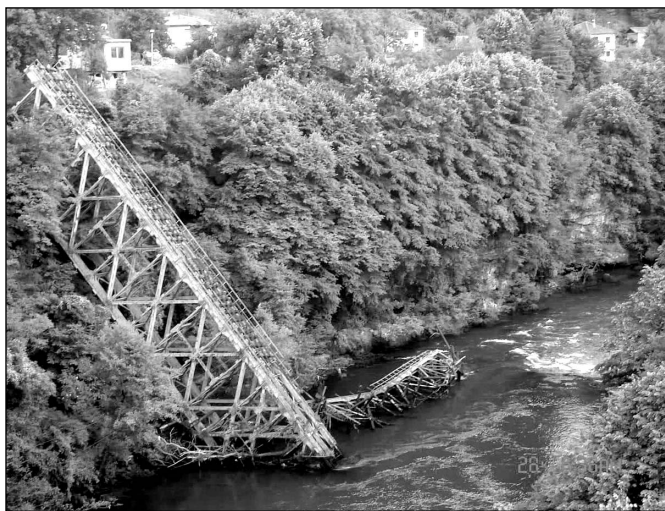
Немачка 7. SS „Принц Еуген“ дивизија, наступајући од Карловца у две колоне, за пет дана избила је у Слунь и Велику Кладушу. За то време, 717. дивизија је прешла Сану код Врхпоља, али је убрзо заустављена снажним отпором 5. дивизије, док је 2. домобранску бригаду одбацила 4. бригада 6. дивизије, а десно крило 369. дивизије задржала 7. дивизија и Банијски одред. Због активности 4. славонске дивизије на прузи Загреб-Београд, 1. пролетерке дивизије према Бања Луци и 4. крајишке дивизије на Козари, немачка 714. дивизија није могла да испољи већу активност. Ни италијанске дивизије нису оствариле планиране задатке. Када је 7. SS дивизија избила пред Слунь, Врховни штаб је употребио 8. и 7. дивизију да затворе правац према Бихаћу. Ипак, Немци су 27. јануара извршили продор и угрозили Бихаћ.

Немци су били уверени да ће јединице НОВЈ, после губитка Бихаћа, опорно бранити планину Грмеч, па су тамо упутили три своје дивизије, а италијанску дивизију „Сасари“ ка Босанском Петровцу, како би „одсекла“ јединице НОВЈ које су се браниле у Лици. После тродневних тешких борби против 7. дивизије на Рипачком кланцу и код Липе, главнина 7. SS дивизије се пробила и 6. фебруара заузела Врточе. Врховни штаб је повукао 7. дивизију на Оштрељ, а 5. фебруара наредио 1. босанском корпусу да се повуче са Грмеча. Италијанске јединице су заузеле Кореницу и Удбину. У времену од 15. до 21. фебруара, дивизија „Сасари“ је претрпела велике губитке, па се проређена повукла у Книн. Са њом су се повукли и четници, који су претходно заузели Срб.

Борба за спас рањеника

Непријатељ није остварио свој чувени план „Вајс-1“. Врховни штаб је, на саветовању у Дувну (8. фебруара), донео одлуку да са 1, 2. и 3. дивизијом оствари планирану противофанзиву: у првој етапи избије на Неретву, у другој на Дрину, а у трећој на Лим. Дивизије су добиле задатке у духу те замисли. Налазећи се на десном крилу Главне оперативне групе, 2. дивизија, с деловима 9. дивизије, заузела је Посушје и Имотски, избила на Неретву и заузела Дрежницу 16/17. фебруара. Две бригаде те дивизије су задржане за одбрану према Мостару, а једна упућена према Јабланици, док је 9. дивизија протерала усташе из Вргорца, Љубушког и Широког Бријега. Наступајући од Горњег Вакуфа ка долини Неретве, 3. дивизија је заузела Прозор, Острожац и Раму. Врховни штаб је упутио 1. дивизију према Иван седлу, како би обезбедила бок снагама у противофанзиви.

Главна оперативна група је у десетодневним оштрим борбама разбила италијанску дивизију „Мурђе“, овладава долином Неретве (сем Коњица) и тако створила услове за даљи продор према Дрини. Али, тада су настали нови проблеми. Морала је да сачека рањенике, који су кренули из Дувна тек

Надалеко познат приказ: остаци моста на Неретви код Јабланице

19. фебруара. Пошто су многи рањеници (око 3.500) ношени на рукама, њихово кретање било је веома споро. План операције „Вајс-2“, детаљно је разрађен 8. фебруара у Београду. Он је предвиђао да четири немачке дивизије, садејствујући са пет батаљона италијанске дивизије „Бергамо“ и два усташка батаљона, униште јединице НОВЈ на подручју између Босанског Петровца, Ливна, Јајца и Кључа“. Због настале ситуације, они су одустали од разоружања четника, рачунајући на њихову „помоћ италијанским и немачким јединицама“. Из сачуваних докумената, види се да је Дража Михаиловић прихватио да помогне италијанским снагама, сматрајући да је дошао „повољан тренутак за коначно уништење партизана“. Заложено се да покрене све оне које су четнички штабови могли да „мобилизу“ у Црној Гори, Санџаку и Херцеговини, па је окупио око 18.000 људи.

Према долини Неретве Немци су упутили своје две борбене групе из 718. дивизије („Фогл“ и „Анакер“), Италијани из Мостара две колоне, где је у свакој од њих било по 2.500 четника. Група „Анакер“, уз подршку авијације, преотела је Иван седло од 1. пролетерске бригаде, а једним делом пробила у Коњиц (22. фебруара). Четничке и италијанске снаге, које су наступале од Мостара, задржале је 2. дивизија код Дрежнице.

Одсутан бој прса у праса

Ситуација Главне оперативне групе била је веома критична. Нашавши се у оперативном окружењу она је, уместо покушаја пробоја, морала да сачека колону рањеника и болесника, који су се налазили између Прозора и Равног. Да несрећа буде већа, најпогоднији пут за пренос рањеника, преко Коњица, био је затворен. Већ 25 фебруара, 7. SS и 369. дивизија су кренуле према Ливну, потисле 8. и 12. крајишку бригаду с Оштреља и продрле у Дрвар. Чим је стигла у рејон Горњег Вакуфа, 717. дивизија је са групом „Фогл“ прешла у напад, 28. фебруара заузела гребен Караулице и почела спуштање према Прозору. Иако је 3. крајишка бригада привремено одбацила непријатеља, није отклоњена опасност за рањенике. Група „Анакер“ ушла је у Коњиц 27. фебруара.

Тражећи излаз из настале ситуације, Врховни штаб је у Грачаници, код Прозора, 28.

фебруара одлучио да 1, 2. и 7. дивизија и 1. далматинска бригада 3. дивизије, „изврше противудар код Горњег Вакуфа“, при чему ће 5. и 10. бригада 3. дивизије и 2. далматинска бригада 2. дивизије, „порушити мостове на Неретви и спречити спајање непријатељевих снага“ које од Мостара и Коњица надиру према Јабланици. Првом босанском корпусу је наређено да не дозволи продор ка Ливну, Главном штабу Хрватске да упути две бригаде у помоћ 1. босанском корпусу, а 6. источнобосанској бригади да избије на планину Игман и дејствује у позадини немачке 718. дивизије.

Врховни штаб је јединице 1. и 2. пролетерске дивизије уводио у борбу одмах након пристизања. Приликом непријатељевог спуштања ка Драшеву, дошло је до сусретне борбе на Вилића гумну са 4. пролетерском бригадом. Ту је настао веома огорчен бој, прса у прса, где је 4. пролетерска успела да разбије немачке јединице. За тај успех на Вилића гумну, бригада је добила писмену похвалу Врховног команданта, а бој упамћен као легендаран. Врховни штаб је увођењем појачања зауставио даљи продор непријатеља ка Прозору, а потом 3. марта организовао двоструки обухват центра немачког распореда код Горњег Вакуфа. Нападајући са седам бригада и неколико батаљона, 4. марта је одбачена 717. дивизија, група „Фогл“ и 5. усташка бригада ка Бугојну. Обострани губици су били велики. Тиме је, коначно, отклоњена непосредна опасност за рањенике код Прозора.

Но, нова велика опасност је долазила од 7. SS и 369. дивизије, које су 5. марта избиле у Ливно и Купрес. Оне су при наступању успеле да окруже Штаб 1. босанског корпуса и неколико стотина рањеника на Шатор планини. Рањеници су трагично страдали, а Штаб корпуса са јединицама се пробио према Рибнику, јужно од Кључа. Против Главне оперативне групе, која је имала око 20.000 бораца, биле су тада усмерене четири немачке дивизије, две усташко-домобранске бригаде, близу 20.000 четника и 5.000 италијанских војника.

Прелазак преко Неретве

Врховни штаб је 5. марта издао заповест за прелазак преко Неретве: 2. дивизија с 1. пролетерском бригадом, „да форсира Неретву код Јабланице, разбије четнике на левој обали и надире према Калиновiku“; 3. дивизија, „да одбаци 718. дивизију ка Коњицу, пређе Неретву код Острошца и обезбеди леви бок 2. дивизије“; 7. дивизија са 10. херцеговачком бригадом, „да прошири мостобран код Јабланице и наступа према Невесињу“; 9. дивизија, „да затвори правце који с југа воде ка Јабланици“; 1. дивизија и 7. крајишка бригада, „да буду у заштитници и затварају правце који воде од Бугојна и Купреса ка долини Неретве“.

Ноћу, уочи 7. марта, 2. дивизија је прешла Неретву код Јабланице, разбила четничке снаге на левој обали реке и учврстила мостобран. Истовремено, чета инжењераца је подигла пешачки мост, па је између 8. и 9. марта отпочео пренос рањеника на леву обалу реке. Услед дејства непријатељеве авијације и артиљерије, рањеници и јединице су трпели велике губитке. Та дивизија је после разбијања четничких појачања, 11. марта избила до Борачког језера. Пошто је у три минула дана одбацила делове 718. дивизије и четнике ка Коњицу, 3. дивизија је 10. марта прешла Неретву код Острошца и затворила правац од Коњица. Врховни штаб је за пренос рањеника употребио 9. дивизију и заробљене италијанске војнике. До 16. марта, све јединице и рањеници су били на левој обали реке. Само дан касније, на Неретву су избили делови немачке 718. дивизије.

Немајући другог избора, Главна оперативна група је у Неретву бацила све од тешког наоружања, возила, тенкова и кабасту опрему заплењену од непријатеља. Крећући се кршевитим уским стазама, изложена непрекидном дејству авијације и артиљерије, број рањеника и болесника се повећао на 4.000. Велику невољу је задао и тифус, који је захватио рањенике и припаднике јединица које су их носиле. У ситуацији када су јединице остале и без минимума хране на пустом простору, Врховни штаб је настајао да оперативне снаге што пре избију на простор Невесиња и Калиновика. Друга дивизија и 1. пролетерска бригада су успеле да разбију бројне четничке снаге код Ћијева и Главатичева. И 3. дивизија, успевши да савлада четничко-италијански отпор, 20. марта је избила планину Црвањ, код Кифиног села, ту потукла четнике, а два дана касније, после разбијања четничке и италијанске одбране, ослободила Невесиње. За то време, 2. дивизија, са 1. пролетерском бригадом, наставила је продор према Улогу и Калиновiku, борећи се против групација од близу 5.000 четника. На српску велику несрећу, борба с четницима се претварала у јурише и контрајурише, са великим губицима. После пораза, четници су се у расулу повукли према Фочи. Био је то један од најодсуднијих сукоба партизана с четницима Драже Михаиловића. Након њега, људство четничких јединица се нагло осипало, бежећи својим кућама. Војнички разбијени и у доброј мери деморалисани, четници су доживели и политички крах. Од тог пораза се никад нису опоравили.

Та непрестана борба од 20. јануара до 1. маја 1943. године, по времену и простору, по ангажованим снагама и бојевима, по жестици и губицима, превазишла је све (дотадашње) операције од почетка оружаног устанка. И поред свег зла које је починио, непријатељ није успео да сломи вољу народа и војске да у тој борби истраје. Врховни штаб је благовременом и добро вођеном противофанзивом, пореметио план непријатеља. Главна оперативна група је водила борбу у условима бројне и техничке надмоћности непријатеља, на брдско-планинском земљишту у неповољним зимским условима, оптерећена рањеницима и болесницима. Из Битке за рањенике, НОВЈ је изнела крупне војничке и политичке резултате, који ће имати далекосежни значај за даљи унутрашњи развој и међународни положај народноослободилачког покрета.

Живот наш свакидашњи

НАЦИОНАЛНЕ ПЕНЗИЈЕ И ТЕНЗИЈЕ

Сваке године крајем лета почињу нагађања о кандидатима за тзв. националну пензију. Приче, коментари и цитирања интензивирају се у новембру и децембру. Кулминација настаје у јануару, када у медијима плуште неодмерене изјаве и хвалисања. Тада притисци на чланове комисије и њеног председника ескалирају до крајњих граница.

Ове године је ситуација била драматичније него раније.

Од 2007. година до сада додељено је око 300 националних пензија. Нажалост, 36 уживалаца националне пензије до сада је преминуло.

Држава за те пензије утроши годишње око три милиона евра (око 336 милиона динара). Седмочланом Комисији за доделу националних признања за врхунски допринос у култури ове године је председавао Миодраг Радовановић -Мргуд. Комисија је имала нимало лак задатак да од 396 пријављених кандидата изабере и министру културе предложи најпре 40, па 45, и на крају 50 кандидата који ће добити националну пензију. Већина одлука није донета једногласно.

Свака част врхунским прегаоцима наше културе (али и спорта) на неспорним делима која су задужили нашу културу (спорт), али много тога није у реду. Та врста признања доживела је девалвацију онда када је проширена и на естрадне личности сумњивих квалитета. Шта све није у реду?

Прво, број од око 300 носилаца те пензије је превелик. Од сто неби смео да буде већи. После природног „одласка“ заступних, овај број би се допуњавао.

Друго, пензија је радноправна категорија а не социјална. Она је „кћерка“ плате (ЛД). Зарађена је дугогодишњим издвајањем у Фонд ПИО, а не добијана на некој од игара на срећу! То што је неко наикада, на овом или оном фестивалу, победио, освојивши прво, друго или треће место, организатор га је наградио најчешће новчаном наградом. Неретко, стручна удружења су им додељивала друге врсте признања. Па зар то није довољно! За то додељивати тзв. националне пензије је ненормално па и неморално. Неретко, после неуспешних конкурсних, следе неодмерене реакције и коментари, углавном естрадних звезда (али и других, попут Еве Рас) који су испод сваког културног нивоа.

Господин Милутин Поповића-Захар, како су нас медији обавестили, компоновао је 200, 300, можда и више песама. Миодраг-Мики Јевремовић (конкурсисао седам пута) отпевао је толико и толико музичких нумера, на не знам на колико фестивала је наступио, освојио ову или ону награду. Или Оливера Катарина која је глумила и певала у 30 филмова. Па зар за те успехе од организатора не добише неке паре, а колико су од тога уплатили у Фонд ПИО? Зар нису певали, компоновали и глумили мало и за своју душу?

Треће, ко ће те пензије да плаћа: ова мала, слаба и готово уништена држава где врхунски хирург зарађује колико и лажни азилант у Немачкој! Држава са 1,7 милиона пензионера, са 750.000 радно способних а незапослених и оних који су остали без посла или оних 1,5 милиона запослених који не могу довољно ни сами за себе да зараде?!

Четврто, ако нису могли или хтели да уплаћују у државни фонд, зашто нису постали чланови неког од добровољних приватних пензионих фондова који у Србији постоје већ више од 20 година? Неки овогодишњи кандидати годинама живе и раде у иностранству, годишње једном или ниједном дођу у Србију, али не забораве да стану у ред за уновчавање свог „допринос националној култури“!

Пето, неки пензионери примају две пензије: и обичну и националну? Да бирају за њих повољнију, било би у реду, али обе - то је баш безобразно и некоректно! То најбоље илуструје случај једне естрадне уметнице која је остварила националну пензију у једној од бивших република СФРЈ (где се родила, некада радила и где сада живи) а већ неколико година се труди да то право оствари и у Србији (где је такође некада живела и радила).

Има и часних изузетака. Академици Добрица Ћосић, Матија Бећковић и још неки заслужни појединци одрекли су се националне пензије.

У тој истој Србији две трећине младих не могу да се запосле, радна и старосна граница за одлазак у пензију се сваке године повећавају. Рудари из Бора, Мајданпека, Ресавице и других места, мада су испунили прописаних 40 година пензионског осигурања, не могу да иду у пензију јер немају прописане године живота.

Ко, онда, заслужује „националну пензију“? Ева само два права примера:

Брачни пар Милица Спасојевић (73) и њен супруг Филип (75) из села Брђана код Горњег Милановца, као хранитељска породица. Од 1963. године до данас, уз троје своје деце, одхранили су још 50! Из Горњомилановачког центра за социјални рад

преузели су 35 малишана и још њих 15 из различитих животних ситуација. „Никада децу коју су оставили биолошки родитељи нисмо одвајали од наше! Свима смо пружили исту љубав“, кажу ови изузетни људи.

Београђанин Бранислав Старчевић (76) је од 1964. године до данас 129 пута добровољно дао крв (релативно ретке групе Б плус) и помогао у спасавању стотину живота. Његова девиза је „крв мора да чека пацијента, а не пацијент крв“. Овај човек и сада даје крв! Шта човек човеку вредније може да да од „течности која живот значи“?

Хвала Богу, оваквих и сличних појединаца Србија има! Они, много пре него неки други, заслужују да буду лауреати националне пензије!

Здравко Зељковић, Београд

Србији потребна већа
производња

КЉУЧНА ИНДУСТРИЈА

Многи од нас питају се како је у протекле две и по деценије пропала наша индустрија. Производило се много тога што нам је било потребно, а велике количине роба смо извозили широм света. Била је много већа запосленост, а и стандард грађана приближавао се развијеним земљама света. Предводник у технологијама, а и у укупним резултатима, била је одбрамбена индустрија.

Индустријски радници у Србији су се тако рећи преко ноћи остали без посла. У последњих 20 година 700 000 радника се нашло изван индустријске делатности. Тиме је заустављан свеукупни развој. Шта смо урадили? Све смо продали, а ништа нисмо купили! Сада чекамо да се чуда десе.

Једно је сигурно: у Србији привредна активност треба да се одвија 365 дана и то у све три смене.

Уз пољопривреду, потребна нам је и индустријска производња.

Реаговања

„ТИТОВКА“ ИЗВЕДЕНА ИЗ ШАЈКАЧЕ

У Војном Ветерану број 109 са задовољством сам прочитао чланак Милена Симића, генерал-потпуковника у пензији, посвећен шајкачи, српској националној капи, традиционалном одевном предмету код Срба. У целини имам афирмативан став према том чланку и нема ништа што бих избацио као вишак.

Међутим, у недоумици сам зашто аутор није, између осталих, бар напомену и период Народно-ослободилачког рата у којем су многи погинули носећи на глави капу сличну шајкачи. Или период после тога рата, када су припадници војске, без обзира како се она звала, носили

сличну капу. Чињенице да је та капа у жаргону називана „титовком“ и да је била идеолошки обојена не умањује њихову сличност. Погоотово се не може доводити у питање патриотизам оних који су је носили.

Сличност тих капа се огледа у облику и броју делова од којих су састављене и броју шавова којима су делови спајани. Разлика је само у начину ношења. „титовка“ се носила са страницама састављеним на врху капе, а када се те странице на врху размакну добије се шајкача. Наравно, капе нису исте, оне су само сличне.

Мислим да се овде ради само о пропусти, а тешко је и помислити како се ради о намери да се не пише афирмативно о том периоду, јер је то сада у моди.

У недостатку оригиналних слика, шаљем вам илустрације из Војне енциклопедије и брошуре Лепо стоји партизанска блуза.

Ђуро Радичанин, пуковник у пензији

Живот наш свакидашњи

ЧИЗМЕ БЕЗ ПЕРТЛИ

Шта смо урадили у последње две деценије? Индустијски радник силом прилика постао је сиромах. Велики број радника из пропалих фирми постали су социјални случајеви, па су како би преживели, принуђени да се баве разним пословима. Има их на зеленим и бивљим пијацама, баве се браваријом и шверцом, свесно кршећи прописе.

Индустијски радник у Србији, уместо да својој земљи ствара богатство, продаје тоалетни папир. Лошу приватизацију од које су се обогатили појединци блиски властима платили су управо индустијски радници. Више стотина хиљада негдашњих индустијских радника преведено је у сиротињу. Без производње, односно без развијене индустрије, нема нам опстанка.

Љубомир Баровић

Једно сећање из НОР-а

СИПАЈ ВОДУ СИЊОРА

Почетком 1943. године непријатељ је заузео већи део слободне територије у Западној Босни и у Хрватској. Из заузетих места, вршио је честе препаде на ближа села, пљачкајући имовину и одузимајући крупну стоку. Терорисали су становништво и палили куће партизанских породица и симпатизера НОР-а. Тако су 26. маја четници извршили препад на села Смољану и Крњу Јелу. Упали су у кућу мојих родитеља у којој је била само мајка. Очигледно журећи, уклонили су постељину са кревета и запалили сламу која се користила уместо душека. Непријатељи су се брзо удаљили ка кући комшије Тривуна Драгашића, а мајка је узела посуду са водом да гаси ватру и са страхом очекивала реакцију двојице италијанских војника који су стајали поред излазних врата и све посматрали. Видећи да је мајка решена да по сваку цену угаси ватру, они су је охрабрили речима: „Сипај воду сињора!“

На овај догађај мајка је често понављала свој коментар: „Ова наша пашчад запалише кућу и одјурише кући комшије Тривуна, а мене охрабрише италијански војници да угасим ватру!“

У сени појате комшије Тривуна нашли су скривеног партизана, рањеног борца, који није желео да га склонимо на сигурно (даље од кућа), на чему је посебно инсистирала Борка Буцало, храбра и одлучна девојка, па су га четници одвели, а сву имовину комшије Тривуна спалили.

Италијански војници, као непосредни сведоци и учесници наведеног догађаја, показали су одређену храброст, поступајући супротно од четника.

Наш нобеловац Андрић то потврђује речима: „Нису сви људи тако рђави као што рђав човек мисли“ (Знакови, стр. 46). На сличан начин понаша се и Ђопићев Николетина Бурсаћ, бранећи се од свога друга Јовице Јежа, заробљеног Италијанчића, који не може бити окупатор јер су га мучом натерали на Југославију. Цео догађај преписан и надмудривања између Николетине и Јовице Јежа забележен је у VII књизи сабраних дела Бранка Ђопића на стр. 38-42.

Драган Ђумић

Дан зимски у veleграду. Људи се као пингвини гегају по тротоару, запоседнутим снегом. Као да журе, мада добар део њих није сигуран ни куда ни зашто. Пензионери се увек зауставе код зграде чији је број 36. Ту је простор увек очишћен и, што је изузетно важно, тамо их чека њихов бесплатни примерак новина „24. часа“.

На том простору познати „монополиста“ господин Божа, дипломирани економиста, бивши директор угледног предузећа, на покретној тезги од 1,5 метра квадратних, продаје робу широке потрошње, по дисконтним ценама. Не седи му се код куће. Овде је увек живио. Размењују се најновије инфромације, а Божа понекад одржи беседу о времену које је иза нас.

Однедавно на тезги су се појавила и два пара чизама. Један је од покојне комшинице. Друге су чизме војничке, илитицикле са повишеном сарицом, скраћено ЦПС.

Као што је и ред, војничке чизме стоје усправно, а комшинице су положене. Божа им је одредио посебну цену, јер су, како он рече, део историје, а то мора да има вредност.

Комшиница је преминула почетком августа прошлог лета, па јој чизме за последње путовање нису биле потребне. Била је изузетна жена у сваком погледу. Отишла је изненада у незаборав, а на њеном гробу на Орловачи је увек свеже цвеће, знак љубави оних који су је поштовали и волели.

Војничке чизме су нове, а Божа као пословну тајну, крије податак о томе како су оне стигле на његову тезгу. Остале податке, да су број VIII, дужина 28, ширина 10 цм, да одговарају грађанском броју 43,5 и да су произведене у „Борцу“ из Травника 1990. године, Божа понавља као аутомат сваком ко погледа према чизмама.

По години производње, чизме су упамтене у магацине ЈНА, ВЈ и ВСЦГ. Током протеклих деценија, сијасет тога се издешавало. Нестала је СФРЈ, а са њоме и ЈНА. ВЈ и ВСЦГ су дуго умирале, претрпевши многобројне експерименте политичара општег профила. Званично, то су биле реформе које су далеко отишле, по схватању одлазећег и по изјави долазећег министара одбране. И тако би неколико пута.

Божа, који је у ЈНА био везиста-телепринтериста имао је истанчан осећај да процени људе, а и то када треба да слуша, а када да прича.

Тезги се примаче непознат човек, погледа у чизме, а продавац поче своју беседу: „Немој само да гледаш. Узми и провери. Нове су и немају скривене мане. На унутрашњој страни сарице пише и величина и година производње, а она ти довољно говори шта су све те чизме преживеле. Могле би роман да напишу. Оне су део историје, а учитељца живота је наука којом се баве озбиљни, стручни и одговорни људи. Историју морају предавати најбољи стручњаци и праве патриоте. Старије сеestre ових чизама су носили војници ЈНА.

Ти си сигурно, као и ја, служио војску у ЈНА. Није нам било лако, али све је било по Правилу службе, или како смо говорили по ПС-у.

Војсци Југославије скидам капу. Мања Југославија, па мања војска, али се показало да је велика онда када је била најпотребнија – у рату. Нападоше нас много њих до зуба наоружаних. Без објаве рата, из ваздушног простора и са мора, са свих страна. А ми сами. Наши пилоти узлете, иако су знали да иду у смрт, али су заштитили народ. Неки отишли у легенду.

Многи положише животе, бранећи земљу, част, достојанство и успомене на своје претке. Нека им је лака земља.

О тој војсци уче у белом свету. Покушавају да схвате како се та, за њих, мала војска, која је требало да се преда за 2-3 дана, жестоко супротставила 78 дана. У рит Бујановаца, нашој ракетом погођен, паде „невидљиви“, који је долетео директно из САД. Један авион, са неким орлом на репу, завршио је код Шапца. Не избројасмо силне крстареће ракете које су оборене пре но што су стигле до циља“.

Муштерија сачека тренутак да Божа узме ваудух, па му рече: „Ти си, вероватно, бивши професор историје. Знаш добро да су нам говорили да није реч о бруталној агресији, већ о хуманитарној интервенцији названој „Милосардни анђеол“. Прочитај књигу Војска Србије, коју је 2011. објавило Министарство одбране. Тамо о ВЈ има само неколико реченица, И коначно, шта све ово што се прича има везе са чизмама које немају пертле“.

Божа га погледа, дубоко уздахну, па настави: „Историја ће ипак забележити крупним словима о храбрости наших војника који су спречили копноу офанзиву, а била је до детаља испланирана. А шато нису дошли? Прпа, вуна Кићо. Лако је са висине, из даљине и ноћу ратовати. Кад имаш свега колико ти треба! Зашто нису дошли, да видимо чија мајка црну вуну преде!“

Ја ти причам о јунаштву, а ти запео за пертле. Не дам ти ове чизме ни за 1.000 евра. Оне су део историје. Заслужују поштовање. Да испред њих станем мирно и да им се поклоним. Нису оне за тебе“.

Човек се окрену и оде вртећи главом. Божа нежно пребриса чизме и уклони снег који је нападао док је он држао саг из историје, па настави свој монолог, пакујући остале артикле са тезге.

„Зна он добро ко је писао монографију и с којим циљем. Зна он добро да ће када изаћи измењено и допуњено издање, где ће бити саопштена пуна истина. Нама је потребна истина да деца сазнају шта се то дешавало у време када су као бебе живели у клоништима. Ваљда неће млада покољења да уче да су ови са Запада имали право да нас бомбардују, те да су то учинили за наше добро“.

Стави Божа катанац на свој „магазин“ у дну дворишта и полагао крену кући, да се спреми за „Слагалицу“.

Ђ. Симић

Пише: мр сц. др
Часлав Антић

Када и зашто кашљемо

УПОЗОРЕЊЕ НА ВИШЕ БОЛЕСТИ

Кашаљ некада може бити толико јак да изазива повраћање. Особа која стално кашље, досадна је самој себи, а и околини

Кашаљ је врло важан симптом болести дисајних органа и треба увек испитати нарав те појаве. Карактер кашља може нас донекле упутити на врсту болести. Храпав кашаљ се јавља код болести ларинкса (грла), док упалу бронха (душника) прати надражај на суви кашаљ, уз упорно кашљање. Код бронхијектазија (хронично проширење бронха) карактеристичан је јутарњи грчевити кашаљ, док бронхопнеумонију (упалу плућа) у почетку прати напоран сув кашаљ.

Кашаљ је симптом који узнемирава, али је и врло користан, јер поред тога што нас упућује на место патолошких промена у дисајним путевима, одстрањује и прекомерно лучење шљама који се нагомилава у бронхијама, а и страна тела.

Рецептори за кашаљ налазе се у тзв. тусигеним зонама (ждрелу, гркљану, душнику, рачви трахеје (душнице), бронхијама и бронхиолама (већим и мањим душницама), алвеолама, плућној марамици и срцу.

Стимулација рецептора може да буде запаљенске природе, механичка, хемијска и термална.

Инфламаторни (запаљенски) надражај кашља јавља се код упале грла (ларингитис), душника (трахеитис), душница (бронхитис), упале плућа (пнеумонија), код сливања секрета низ задњи зид ждрела, аспирација киселог желудачног садржаја и код бронхијалне астме.

Механички надражај за кашаљ изазивају: удисање различитих честица (прашина и сл.), проширење аорте, тумори плућа и средогруђа, страна тела, рак бронхија и друго.

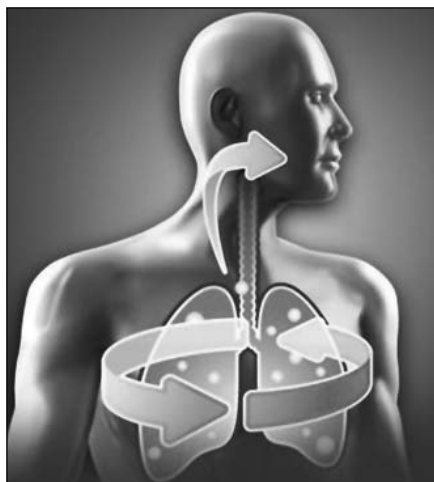
Хемијски надражај изазива удисање иритантних гасова, попут дима цигарета и хемијских испарења.

Терминалну стимулацију рецептора за кашаљ изазива интензивно удисање топлот или хладног ваздуха.

У неким ситуацијама кашаљ може бити и штетан, доводи до исцрпљења организма, а може да проузрокује и компликације, као што су: прелом ребара, пуцање проширења у плућима, несаница, пуцање оперативног шави, несвестица и друго, па га треба обавезно лечити.

Према дужини трајања, кашаљ може бити акутни и хронични. Најчешћи узроци акутног кашља су: инфекције горњих дисајних путева, назеб, прехлада, алергијска кијавица условљена иритансима из спољне средине.

Вирусне инфекције представљају најчешће узроци акутног кашља.

Проблеми у дисајним путевима често се манифестују кашљем

Назеб изазивају вируси, уз јављање запаљенских процеса слузокоже носа, на који се може надовезати вирус грипа, што све доводи до упорног и снажног кашља. Вируси су својеврстан феномен. Не постоји једноставнији живи организам против кога је теже борити се. Проблем је у томе што вируси (посебно вирус грипа) мутира, што се стално стварају нови сојеви (врсте) на које људски организам нема имунитет.

Узроци хроничног кашља су многобројни, а најчешћи су: пушење, иританси спољне средине, сливање секрета низ задњи зид ждрела, посебно код упале синуса, бронхијална астма, хронични бронхитис, и друго.

Кашаљ некада може бити толико јак да изазива повраћање. Особа која стално кашље, досадна је самој себи, а и околини. Изазива и забринутост, јер се кашљањем избацују и узрочници болести. Хронични продуктивни кашаљ карактерише велика количина секрета, нарочито изјутра. Секрет може бити жуто-зелене боје, што указује на бактеријску инфекцију. Сукрвичав

Стручњаци саветују

КАКО ЗАУСТАВИТИ ШТУЦАЊЕ

Штуцање је у принципу безазлено стање, а изазива га грчење дијафрагме, односно надражај нерва познатог као *perivus rekurens*. Може се јавити као реакција на брзо једење и гутање ваздуха, затим на конзумирање хладног пића или љутих јела, а често и као последица стреса и узбуђења.

Штуцање је се манифестује тако што грчење дијафрагме доводи до ширење плућа уз трзај, а део душника, у коме се налазе гласне жице (глотис), затвара се великом брзином. То доводи до прекида дотока ваздуха и испуштања оних познатих звукова који иритирају.

Штуцање није опасно, али ако траје сатима или чак данима, неопходно је обратити се лекару. Наравно, пре тога се може испробати нека од традиционалних метода и зауставити га.

Отклањању насталог проблема умногоме може да помогне одвраћање пажње од штуцања, а то се постиже тако што ћете покушати да се сетите, рецимо, шта сте прејуче ручали или нечег другог.

Позната метода је и ситуација када вас неко изненада уплаши. Помаже и конзумирање кашичица шећера, односно уношење у организам чаше воде. Стручњаци који се баве овим проблемом, препоручују још неке методе које проверено помажу у заустављању штуцања. Можете покушати и са убрзаним дисањем на уста или на нос.

Ч. А.

ви секрет упућује на туберкулозу или малигни процес. Испљувак треба искашљавати у марамицу или плуваоницу и слична средства која се могу бацити и уништити, а никако га не треба гутати.

Лечење кашља подразумева елиминацију његовог узрока (на пример инфекције). Лекови који смањују учесталост и јачину, називају се антитусици. По правилу овим лековима се лечи непродуктивни (сув) кашаљ, док се код продуктивног (влажног) кашља примењују лекови за стимулацију искашљавања (екскторанси). У неким крајевима се користи облога од тканине потопљена у воду у којој је провreo лаворов лист. Они који примењују ту народну терапију, хвале се да помаже код прехладе, бронхитиса и грипа.

Залогај пун сумњи

ГЕНЕТСКИ МОДИФИКОВАНА ХРАНА

Та врста хране се добија од генетички модификованих организама којима су убачени гени из врста које нису сродне и сличне.

Опречна мишљења стручњака о употреби генетски модификованих организама (ГМО) у исхрани све више збуњују лаике који „засути“ бројним информацијама имају све више недоумица. И, заиста, ако је у питању нешто лоше зашто се на ГМО заснива пољопривреда САД и све више Бразила, Индије и Кине? А ако је толико добро зашто већина земаља Европске уније строго забрањује и производњу и промет ГМО?

Шта је генетски модификована храна, за шта се користи и да ли и какве последице може да има по људски организам за „Биле и Здравље“ говоре професор др Гордана Шурлан-Момировић, генетичар, шеф Катедре за генетику, оплемењивање биља и семенарство Пољопривредног факултета у Београду и професор др Миодраг Димитријевић, генетичар Катедре за генетику и оплемењивање биља Пољопривредног факултета у Новом Саду.

ГМО храна се добија од генетички модификованих организама којима су убачени гени из врста које нису сродне и сличне. Обично се ради о генима за отпорност на сушу, вирусе, хербициде, инсекте, а узимају се из бактерија, других биљака или животиња. За то се користе методе молекуларне генетике и, практично, ради се о оплемењивању биљака на молекуларном нивоу - каже професорка Шурлан-Момировић. Према њеним речима, ова храна не би требало да изазове нежељене промене у људском телу, јер се нове сорте и хибриди стварају ради наше исхране.

Проверено

Истина је, каже, да може доћи до неке комбинације непожељних особина и неких компликација јер се ради о страним генима, али научници који се баве селекцијом тестирају ГМО биљке. Оне које су „изашле“ у употребу потпуно су здраве. Човек,

међутим, може да сумња да ће се разболети од рака или неких других обољења.

- Део стручне јавности сматра да је за примену ГМО хране у хуманој исхрани требало да се сачека бар један век, да би се што боље и више тестирала и да се буде потпуно сигурно да нема последица по здравље. Верујем, међутим, да ГМО храна није отровна, да може да се користи и да чак не мора да буде обележена. То говорим зато што нам нико потпуно не гарантује да и храна која се производи конвенционално, а за коју се користе пестициди, хербициди и инсектициди, не изазива рак, стерилитет и друге болести.

Али, пошто је последњих месеци велика повика око ГМО, пошто смо уплашени и није још прошло сто година од употребе тих биљака, сматрам да у производњи хране не морамо да користимо ГМО биљке. Увек сам за коришћење сортимента наших института, јер имамо реномиране институције које производе добре сорте и хибриде - наглашава наша саговорница.

Она подсећа да се у светским истраживачким центрима много више радило на генетички модификованим биљкама него животињама, мада се последњих година ради на рибама или, на пример, кокошкама којима се убацују гени из ћурки да би биле крупније, а не да им се те особине постигну, како каже, „мучењем у кавезима и кљукањем хормонима“.

Мутација гена

Постоји више дефиниција ГМО, каже професор Миодраг Димитријевић, али издваја школску која под генетички модификованим организмима подразумева оне којима је генетички материјал промењен на начин који се не би десио природним укрштањем и(ли) природном рекомбинацијом. Зато је, каже, место стварања ових организама искључиво лабораторија.

УЗНЕМИРИЈУЋИ РЕЗУЛТАТИ

- Кредибилна научна истраживања из 2005. 2008. и 2010. године, у којима су лабораторијски сисари храњени ГМО сојом показали су промене чак и у трећој и четвртој генерацији потомства. Израстале су им длаке око зуба и у устима, имали су различите промене органа за варење, појачану стерилност, дегенерацију репродуктивних органа и за више од 50 одсто повећано угинуће фетуса. Чим се догађају на сисарима ове промене могу да се очекују и на човеку. Ови радови, дакле, указују да ГМО храна, како се то каже у америчким судовима, „није безбедна без оправдане сумње“ - каже професор Димитријевић.

ЧОВЕК - СЕКУНДАРНИ ПОТРОШАЧ

- Од биљака највише су генетски модификовани кукуруз, соја, памук и уљана репица, док се на повртарским биљкама не ради зато што их, ипак, човек директно једе. И они који се баве производњом ГМО не желе да ми будемо први у ланцу исхране, него стока, а човек је секундарни потрошач - каже професорка Шурлан-Момировић.

- Сматрам, међутим, да је и назив генетички модификован организам, погрешан. Модификација је, наиме, ненаследна промена док се у случају ГМО ради о мутацијама, а мутација је наследна промена генетског материјала која се преноси на потомке - каже наш саговорник и подсећа да осим преноса гена са родитеља на потомке (вертикални трансфер гена), постоји и онај са организма на организм, без укрштања (хоризонтални трансфер гена).

- Реч је о ДНК контаминацији. То значи да је теоретски могуће да човек од другог човека или организма са којим је у свакодневном контакту добије делове његове ДНК. А пошто је човек, доказано, фантастичан супстрат за хоризонтални пренос гена јасно је да је теоријски могућа рекомбинација људске и ДНК из ГМО организма - објашњава професор Димитријевић и потврђује да ГМО храна може да буде штетна јер теоријски постоји шанса да се такозвани химерни ген или генска конструкција из ГМО рекомбинује са наследном основом у микрофлори и микрофауни човека или у ћелијама које долазе у контакт са ГМО храном - наводи професор Димитријевић.

Важно је знати, каже он, да у овом процесу није неприродан хоризонтални трансфер гена са ГМО на организм човека, него генска конструкција. Она, наиме, садржи регулаторне гене којима је задатак да убачени ген покрену да „ради“. А пошто регулишу рад овог другог гена, узимају се из вируса, изузетно су агресивни и питање је када покрену тај ген шта још могу да покрену у људском организму - поручује професор Димитријевић.

Ј. Матијевић

Извор „Биле и здравље“

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије
Београд, Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА

Љубомир Драгањац

НАСЛОВНА
СТРАНА:

Снимио
Милен
Чуљић

Година XI ■ Број 110 ■ Фебруар 2013.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ

Др Часлав Антић, Крсман Милошевић,
мр Александар Симоновски, Радисав
Ристић, Ранко Бабић, Будимир М.
Попадић, Никола Оташ

ДОПИСНИЦИ

Добросав Алексић (Алексинац),
Ранко Бабић (Ниш), Предраг Добић
(Сремска Митровица), Радивоје
Здравковић (Подгорица),
Ило Михајловски (Чачак),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Јово Бенцун (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ

Будимир М. Попадић, М. Чуљић,
дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА

Редакција

ДИСТРИБУЦИЈА

Павле Лучић

Лист излази месечно.

Тираж: 3.000 примерака

Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА

Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com

Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

CIP –
Каталогизација
у публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ISSN
1452-3809

9 771452 380002

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи
закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда,
ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Ива-
нијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395;
Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00
часова;

***Љиљана ЈАКОВЉЕВИЋ**, из Београ-
да, ул. Чубурска бр.2, Занатски центар
„Пејтон“, тел. 011/2446977 и 064/1427122;
Клијенте прима понедељком, средом и че-
твртком: зими од 17.00 - 19.00 а лети од
18.00 - 19.30;

***Гордана БУЧЕВАЦ СТЕФАНОВИЋ**, из
Шапца, ул. Патријарха Павла бр. 10, тел.
015/314307 и 064/2328165; Клијенте при-
ма: четвртком од 18.00 - 19.00 часова;

За потребе војних пензионера ови адво-
кати обављаће следеће правне послове:
даваће бесплатне правне савете и пружа-
ће све остале адвокатске услуге уз накла-
ду по важећој адвокатској тарифи умање-
ној за 20 одсто (адвокати Љиљана Јако-
вљевић, Снежана Ч. Ковачевић и Гордана
Бучевац Стефановић), односно 30 одсто
(адвокат Ивана Јовановић). Редослед
адвоката дат је по редоследу склапања
уговора.

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера
Србије требало би да знате да услуге мо-
гу користити чланови УВПС, чланови њи-
хових породица, као и сви остали војни
осигураници.

Преко Удружења могу се добити ком-
плетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за
сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почести,
- помоћ око сређивања докумената пре
и после сахране ради регулисања права
чланова породице после смрти војног
осигураника,
- бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организаци-
јама УВПС, или директно на тел.
011/8333-142 и 011/6161-769; 064/1660-
423 и 011/3181-812.

ВЕОМА ПОВОЉНЕ СТОМАТОЛОШКЕ УСЛУГЕ ЗА ВОЈНЕ ПЕНЗИОНЕРЕ

У склопу сарадње са УВПС, Сто-
матолошка ординација „Президент
М“, Звездара, Михаила Булгакова
(бивша Душана Петровића Шанета)
46, са тимом искусних стручњака,
војним пензионерима нуди бројне
погодности:

Део услуга бесплатно – стоматоло-
шки преглед, консултација и
стручно мишљење,

Остале стоматолошке услуге
(протезе, пломбе, надградње и
друго), уз значајне финансијске по-
годности – плаћање на рате или са
попустом, у зависности од врсте
услуге.

Доказани тим стручњака нуди
**све стоматолошке услуге брзо,
квалитетно и повољно.**

Телефони за контакт и информа-
ције : **011/342-7481, 063/214-800,
064/135-1487.**

Миладин Петровић

ТАЈНА ДОБРОВО ЉАЧКЕ УЛИЦЕ

Друга допуњено издање

Миладин Петровић

ТАЈНА ДОБРОВОЉАЧКЕ УЛИЦЕ

Из штампе је изашло друго допу-
њено издање књиге **Тајна Добро-
вољачке улице у Сарајеву**, аутора
Миладина Петровића, новинара и
сведока догађаја. У њој се, између
осталог, објављују: записник са сед-
нице Председништва БиХ уочи на-
пада на колону и снимак разговора
генерала Кукањца и Аксентијевића,
као и сведочења главних актера До-
бровољачке драме, у којима се от-
кривају нови детаљи и осветљава
истина о том страшном злочину над
припадницима ЈНА.

**Књига се може купити у Војној
књижари у Београду (Васина 22).**

**Ближе информације о књизи на
телефон: 064/4002096.**